

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**LEGITIMITA POUŽITÍ DONUCOVACÍCH
PROSTŘEDKŮ A ZBRANĚ PŘÍSLUŠNÍKY POLICIE
ČESKÉ REPUBLIKY**

Autor práce: Vladimír Přikryl
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. et Bc. Josefu Kříhovi za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PŘIKRYL, V. *Legitimita použití donucovacích prostředků a zbraně příslušníky Policie České republiky : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2014. 91 s. Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha

Klíčová slova: Policista, donucovací prostředek, zbraň, zákrok, zákon o Policii České republiky ve znění pozdějších právních předpisů.

Bakalářská práce teoretickým způsobem osvětluje právní a taktické aspekty použití donucovacích prostředků a zbraně příslušníky Policie České republiky, které jim v rámci taxativně uvedených oprávnění v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů svěřil zákonodárce k přímému vynucování splnění právní povinnosti nebo k přímé ochraně práv za použití síly nebo hrozby jejího použití, a to za účelem ochrany hodnot vycházejících z uvedeného zákona, kterými jsou bezpečnost osob, majetek a veřejný pořádek. V případě ohrožení nebo porušení uvedených hodnot, jehož odstranění spadá do úkolů policie, jsou příslušníci Policie České republiky dle ustanovení § 10 odst. 1 výše citovaného zákona povinni provést úkon nebo zákrok v rámci své pravomoci nebo přijmout jiné opatření, aby ohrožení nebo porušení těchto hodnot odstranili, a to v mnohých případech právě i za použití donucovacích prostředků popřípadě zbraně. Práce dále analyzuje jednotlivé donucovací prostředky, základní pojmy a východiska dané problematiky.

Cílem práce je zhodnotit, zda oprávnění dle účinné právní úpravy k použití donucovacích prostředků a zbraně příslušníky Policie České republiky a jejich aplikace v praxi jsou dostačující s ohledem k právní relevanci a vhodné k dosažení účelu sledovaného zákrokem a dále vymezit odlišnosti v oprávnění použít donucovací prostředky a zbraň příslušníky Policie České republiky a strážníky obecní (městské) policie.

ABSTRACT

PŘIKRYL, V. *Legitimacy of Using Coercive Tools and Weapons by the Police of the Czech Republic : Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2014. 91 p. Supervisor: Mgr. et Bc. Josef Kříha

Key words: Policeman/police officer, means of coercion, weapon, intervention, Act on the Police of the Czech Republic, as amended.

This bachelor's thesis deals in a theoretical manner with the legal and tactical aspects of the use of coercive force and weapons by members of the Police of the Czech Republic, authorization for which was granted to them by legislators in Act No. 273/2008 Sb., on the Police of the Czech Republic, as amended, to directly enforce compliance with a legal obligation or direct protection of rights through the use of force or threat of its use in order to protect the values derived from the Act, specifically the safety of persons and property and to maintain public order. In the event of a threat or violation of the above values, the removal of which falls within the duties of the police, members of the Police of the Czech Republic are, according to Section 10, paragraph 1 of the above mentioned law, legally required to act or intervene within its jurisdiction or to take other measures to ensure that threats to or violations of these values are removed, and in many cases with the use of coercive force or weapons. This thesis further analyzes various coercive means, basic terminology and origins of this issue.

The aim of the thesis is to assess whether the authorization granted by currently valid legislation on the use of coercive force and weapons by the Police of the Czech Republic and their application in practice are sufficient with regard to legal relevance, and appropriate to achieving the objective of an intervention, and to define further the differences in the authorizations to use coercive means and weapons by the Police of the Czech Republic and by municipal (city) police officers.

OBSAH

ÚVOD	8
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	10
2 Vymezení základních pojmů	11
3 Postavení a působnost Policie České republiky	13
4 Okolnosti vylučující protiprávnost	16
4.1 Krajní nouze	17
4.1.1 Znaky (podmínky) krajní nouze	18
4.2 Nutná obrana.....	19
4.2.1 Znaky (podmínky) nutné obrany	20
4.3 Oprávněné použití zbraně	21
5 Ústavní zakotvení, základní povinnosti a obecné zásady pro použití donucovacích prostředků a zbraně policistou	23
5.1 Ústavní zakotvení	23
5.2 Základní povinnosti policistů	23
5.2.1 Iniciativa	23
5.2.2 Přiměřenost postupu	24
5.3 Základní zásady	26
6 Použití donucovacích prostředků policisty	28
6.1 Donucovací prostředky policie	29
6.2 Obecné podmínky a oprávnění k použití donucovacího prostředku	40
6.2.1 Povinnost před použitím donucovacího prostředku	42
6.2.2 Povinnost při použití donucovacího prostředku	42
6.3 Rozbor některých otázek spojených s použitím donucovacích prostředků	43
7 Oprávněné použití zbraně policisty	47
7.1 Pojem zbraně dle zákona o Policii České republiky	48
7.1.1 Technické aspekty zbraně.....	49
7.2 Obecné podmínky pro použití zbraně policistou	51

7.2.1	Povinnost před použitím zbraně	51
7.2.2	Povinnosti při použití zbraně policistou	51
7.3	Jednotlivá oprávnění k použití zbraně policistou	52
7.4	Společné povinnosti a omezení k použití donucovacího prostředku a zbraně	64
7.4.1	Povinnosti pro použití donucovacích prostředků a zbraně	65
7.4.2	Zvláštní omezení k použití donucovacích prostředků a zbraně	66
7.4.3	Zárok pod jednotným velením	68
7.5	Rozbor některých otázek spojených s použitím zbraně policistou	68
8	Komparace oprávnění použití donucovacích prostředků a zbraně příslušníky PČR a strážníky obecní policie	71
8.1	Použití donucovacích prostředků strážníkem	72
8.1.1	Podmínky a povinnosti k použití donucovacích prostředků strážníkem ...	74
8.2	Použití služební zbraně strážníkem	75
8.2.1	Podmínky a povinnosti k použití zbraně strážníkem	76
8.3	Společné povinnosti po použití donucovacích prostředků a služební zbraně strážníkem	76
8.4	Zvláštní omezení k použití donucovacích prostředků a zbraně strážníkem ...	77
	ZÁVĚR	78
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	84
	SEZNAM ZKRATEK:	87

ÚVOD

Tato bakalářská práce se bude zabývat tématem legitimacy použití donucovacích prostředků a zbraně ze strany příslušníků Policie České republiky (dále jen „policisté“), které při služebních zákrocích používají pro plnění úkolů vycházejících z ustanovení § 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o PČR“). Těmito úkoly jsou zejména ochrana bezpečnosti osob a majetku a veřejného pořádku.

Výběr výše uvedeného tématu byl determinován praxeologickými zkušenostmi zpracovatele bakalářské práce z důvodu jeho služebního zařazení u Policie České republiky, kde je služebně zařazen na útvaru Obvodní hlídkové služby Smíchov na Praze 5 jako člen hlídkové služby ve funkci asistenta. Úkolem útvaru služebního zařazení zpracovatele bakalářské práce je plnit úkoly v souvislosti s výše uvedenými úkoly v ustanovení § 2 zákona o PČR, kterými jsou např. předcházení a zabraňování narušování veřejného pořádku, páčání trestné činnosti a jiné protiprávní činnosti, zakročování proti pachatelům protiprávního jednání, získávání poznatků o trestné činnosti a jejích pachatelích, a dále plnit úkoly na úseku pátrání po osobách a věcech apod. Dalším důvodem výběru tématu je, že problematika oprávněného použití donucovacích prostředků a zbraně a jejich samotné použití je často probíraným tématem laickou i odbornou veřejností. V této práci by její zpracovatel rád uplatnil zejména zkušenosti a rozhled z výkonu služby, který získal po dobu jeho služebního zařazení.

Při výkonu služby se policisté často dostávají do situací, které si z jejich strany vyžadují vynucení splnění právní povinnosti nebo ochranu práv, aby byl zachován řádný chod společnosti a veřejný pořádek. Z tohoto důvodu musí Policie České republiky jako jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor České republiky a policisté při výkonu pravomoci disponovat určitými prostředky a oprávněními k dosažení účelu sledovaného zákroku tak, aby nedošlo ze strany policistů k neoprávněnému porušení základních práv a svobod osob, proti kterým zakročují.

Zakročující policista se při zákroku musí během chvilky rozhodnout o použití konkrétního prostředku, přičemž musí vyhodnotit, zda tento prostředek je dostačující k dosažení účelu sledovaného zákroku a zda jeho použití je v souladu s účinnými právními předpisy upravujícími jeho použití. Při vyhodnocování použití konkrétního prostředku na policistu působí řada dalších faktorů, které mohou ovlivnit výběr

vhodného prostředku a oprávněnost jeho použití. Následně v médiích je často zdůrazňováno, že celá věc bude prošetřena Odborem vnitřní kontroly a Generální inspekcí bezpečnostních sborů, zda nedošlo k pochybení zakročujících policistů či policisty. Přičemž to, že policisté při služebních zákrocích nejen chrání zájem společnosti, chrání životy a zdraví jiných osob nebo majetek, ale mnohdy bojují i o svůj vlastní život nebo zdraví, zůstává bohužel většinou v pozadí.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cíl bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je teoretickým způsobem analyzovat využití oprávnění použití donucovacích prostředků a zbraně příslušníky Policie České republiky dle účinné právní úpravy, a to včetně podmínek, za kterých je možno donucovací prostředky a zbraň použít.

Dalšími cíli bakalářské práce je zhodnotit, zda oprávnění a jejich aplikace v praxi jsou dle účinné právní úpravy k použití donucovacích prostředků a zbraně při služebních zákrocích dostačující s ohledem k právní relevanci a vhodné k dosažení účelu sledovaného zákrokem. Dále má zjistit odlišnosti v oprávnění použití donucovacích prostředků a zbraně příslušníky Policie České republiky a strážníky obecní policie.

Metodika zpracování bakalářské práce

Ve své práci budu zejména podrobně rozpracovávat ustanovení účinné právní úpravy a taktická hlediska týkající se donucovacích prostředků a zbraně, které používají příslušníci Policie České republiky při služebních zákrocích. V práci užiji metodu srovnávání, užiji svých vlastních zkušeností z výkonu služby a za pomoci kauzistik budu rozpracovávat některé případy dané problematiky.

Práce bude rozdělena do tří částí. V první části budu rozpracovávat právní úpravu a taktická hlediska použití jednotlivých donucovacích prostředků příslušníky Policie České republiky. V druhé části práce budu rozpracovávat právní úpravu a taktická hlediska použití zbraně příslušníky Policie České republiky a v poslední třetí části budu porovnávat a zjišťovat odlišnosti v oprávnění použití donucovacích prostředků a zbraně příslušníky Policie České republiky a strážníky obecní policie.

2 Vymezení základních pojmů

Níže uvedené základní pojmy autor práce vymežil na základě jejich častého výskytu v textu práce a zejména z důvodu, že se jedná o pojmy, které úzce souvisí s problematikou nebo právní úpravou použití donucovacích prostředků a zbraně policisty. Při vymezení těchto pojmů a vyhledávání jejich definic v odborné literatuře autor práce dával přednost srozumitelnějším definicím, které nejlépe vystihují uvedené pojmy, a to z důvodu, že u některých pojmů se mnohdy tyto definice od více autorů odlišují.

Veřejná správa – je správa vykonávaná ve veřejném zájmu a správou veřejných záležitostí. Pod pojmem veřejná správa rozumíme obstarávání, řízení, organizování, a kontrolu veřejných záležitostí, jakož i plnění úkolů ve veřejném zájmu¹.

Veřejný pořádek – můžeme chápat jako souhrn společenských vztahů, které vznikají, rozvíjejí se a zanikají na místech veřejných a veřejnosti přístupných, které jsou upraveny právními a neprávními normativními systémy, jejichž zachování je významné pro zajištění klidného a bezporuchového chodu společnosti².

Bezpečnost - rozumíme stav, kdy určité hodnoty nejsou ani porušovány, ani nehrozí jejich porušení³.

Bezpečností osob - rozumíme bezpečnost před porušováním celé řady zájmů vztahujících se přímo k fyzické osobě, tj. zájmu na ochraně života, zdraví, svobody, lidské důstojnosti atd.⁴

Úkon – za úkon je třeba považovat právní úkon, jímž policista plní úkoly policie, přičemž na rozdíl od služebního zákroku se při něm neuzívá násilí, zejména

---

¹ HROZINKOVÁ, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné. Obecná část*. Praha, 2010. s. 10.

² FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 10.

³ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 67.

⁴ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 67.

fyzického. Nejčastěji jde o faktický pokyn, kterým může být verbální výzva, např. k prokázání totožnosti nebo pokyn paží při zastavování vozidla⁵.

Zárok – zárokem se rozumí specifický úkon, během kterého dochází k přímému vynucování splnění právní povinnosti nebo k přímé ochraně práv za použití síly nebo hrozby jejího použití⁶.

Jiné opatření – pod jiným opatřením, sledujícím odstranění ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, si můžeme představit např. vyrozumění útvaru Hasičského záchranného sboru, Celní správy, vyžádání zásahu zdravotnické záchranné služby, ale i vyrozumění nejbližšího útvaru Policie České republiky⁷.

Trestný čin – Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně⁸.

Legitimita – znamená oprávněnost určitého subjektu.

Účinnost právní normy - znamená, že každý je povinen se předpisem řídit a dodržovat jej⁹.

---

⁵ MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009. s. 28.

⁶ FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 28.

⁷ FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 27.

⁸ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In Sbirka zákonů České republiky, ustanovení § 13 odst. 1.

⁹ ŠÍMA, A., SUK, M. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. 1. vyd. Praha, 1997. s. 8.

3 Postavení a působnost Policie České republiky

Policie České republiky byla zřízena zákonem č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů, s účinností od 15. července 1991 jako ozbrojený bezpečnostní sbor s názvem Policie České republiky. Z pohledu správní teorie zabývající se organizací veřejné správy Policii České republiky řadíme mezi veřejné sbory, které jsou označovány jako tzv. další součásti státní správy, a vedle vlády, ministerstev, jiných správních úřadů a hlavy státu jsou přímými vykonavateli státní správy a součástí moci výkonné¹⁰. Dle ustanovení § 5 odst. 1, až 3 účinného zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**ZoPČR**“), je policie podřízena Ministerstvu vnitra, které vytváří podmínky pro plnění úkolů policie, a policejní prezident odpovídá za činnost policie ministrovu vnitra.

Policie České republiky je dle účinné právní úpravy definována v ustanovení § 1 **ZoPČR**, kde je uvedeno, že Policie České republiky je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor. Další definici nalezneme v zákoně č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, který v ustanovení § 1 odst. 1 rovněž Policii České republiky označuje za bezpečnostní sbor. Policie České republiky je tedy dle **ZoPČR** sborem ozbrojeným, a to na základě ustanovení § 110 **ZoPČR**, který zakládá policistům oprávnění k plnění úkolů policie držet, nosit a jinak používat zbraně všech kategorií stanovených jiným právním předpisem a bezpečnostní materiál podle jiného právního předpisu. Zákonodárce tímto deklaratorním ustanovením oddělil policii od sborů neozbrojených (např. Hasičský záchranný sbor České republiky). Policisté pro efektivní plnění úkolů musí disponovat odpovídajícími právními a technickými prostředky, kterých ovšem nesmí být zneužito¹¹. Úkoly policie vykonávají dle ustanovení § 4 odst. 1 **ZoPČR** příslušníci policie (dále jen „policisté“) a zaměstnanci zařazení v policii (dále jen „zaměstnanci policie“). Tyto úkoly potom vyplývají z ustanovení § 2 **ZoPČR**, kde je uvedeno, že „*policie slouží veřejnosti*“.

---

¹⁰ HRUDKA, J., ZÁMEK, D. a kol. *Organizace a činnost policejních služeb*. Praha, 2012. s. 11.

¹¹ HRUDKA, J., ZÁMEK, D. a kol. *Organizace a činnost policejních služeb*. Praha, 2012. s. 12.

Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu (dále jen „mezinárodní smlouva“).

Výše uvedené ustanovení o úkolech policie vymezuje věcnou působnost, kompetenci policie, tedy druh a šíři úkolů, ve kterých je policie činná, resp. okruh společenských vztahů, ve kterých policie uplatňuje svou pravomoc. Veškeré své činnosti může policie vykonávat pouze v rámci této působnosti a za účelem jejího plnění. Tyto úkoly jsou vymezením působnosti policie v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti státu. Tato působnost je obecná, subsidiární vůči působnostem ostatních bezpečnostních institucí v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti státu v tom smyslu, že zatímco ostatní bezpečnostní instituce mají pouze specializované úlohy v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, které stanoví příslušné zvláštní zákony, policie se stará o vnitřní bezpečnost všeobecně. V případě, že není určitý orgán veřejné moci speciálně zákonem povolán k ochraně vnitřního pořádku a bezpečnosti v určité oblasti působnosti, nastupuje subsidiárně působnost policie¹². Posláním a úkolem policie není v první řadě mocensky zasahovat, ale sloužit veřejnosti. Jde o princip, který ovládá fungování veškeré státní moci a veřejné moci vůbec a je zakotven na předním místě Ústavy České republiky v článku 2 odst. 3, podle něhož státní moc slouží občanům. Hlavními oblastmi, kde policie tuto službu vykonává, jsou ochrana bezpečnosti osob a majetku, péče o veřejný pořádek, předcházení trestné činnosti a trestní řízení a další sféry, v nichž zakládá pravomoc a působnost policie zvláštní zákon, mezinárodní smlouva nebo přímo použitelný předpis Evropských společenství.¹³

---

¹² VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 63-64.

¹³ MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009. s. 10-11.

Policie dle ustanovení § 3 **ZoPČR** působí na území České republiky, nestanoví-li tento zákon nebo jiný právní předpis jinak. Zde se jedná o teritoriální (územní) působnost policie. Policie má právo v intencích právního řádu ČR působit a vykonávat svou činnost na celém území státu.¹⁴ Mimo to však může být na základě zákona nebo mezinárodních smluv povolána k tomu, aby působila také v zahraničí.¹⁵

---

¹⁴ ŠKODA, J., VEVERA, F., ŠMERADA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň, 2013. s. 44.

¹⁵ MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009. s. 16.

4 Okolnosti vylučující protiprávnost

Jak již bylo uvedeno v předešlé kapitole o vymezení základních pojmů, je trestným činem dle ustanovení § 13 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „**TrZ**“) protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. **TrZ** ani jiný právní předpis přesně nevymezuje definici okolností vylučující protiprávnost, ale pouze v trestním zákoně nalezneme úpravu jednotlivých okolností. Mezi jednotlivé okolnosti vylučující protiprávnost, které jsou v **TrZ** vymezeny, patří krajní nouze dle ustanovení § 28, nutná obrana dle ustanovení § 29, svolení poškozeného dle ustanovení § 30, přípustné riziko dle ustanovení § 31 a oprávněné použití zbraně dle ustanovení § 32. Výčet uvedených okolností vylučující protiprávnost není konečný, jedná se o okolnosti, které jsou vymezeny v hlavě III, obecné části **TrZ**. Dále do okolností vylučující protiprávnost jsou řazeny např. případy plnění práv a povinností, které nejsou v **TrZ** uvedeny, ale dovozují se z jiných právních předpisů. Nejde o uzavřený katalog důvodů vyloučené protiprávnosti¹⁶.

Trestný čin jako čin protiprávní je v rozporu s celým právním řádem. Každé protiprávní jednání ale nemusí být společensky škodlivé takovou měrou, aby se jednalo o trestný čin (např. přestupek aj.)¹⁷.

Některé činy však mají znaky trestných činů jen zdánlivě, neboť skutkovou podstatu trestného činu naplňuje jen jednání, které je protiprávní (nedovolené), což je výslovně zdůrazněno ve výše uvedené definici trestného činu. Okolnostmi vylučujícími protiprávnost označujeme taková jednání, která způsobují, že čin není trestným činem, i když jinak (pravě s výjimkou protiprávnosti) neboli zdánlivě naplňují všechny znaky trestného činu¹⁸. Výše uvedené okolnosti vylučující protiprávnost svou podstatou vylučují společenskou škodlivost a až na výjimky (svolení poškozeného) mají dokonce společensky prospěšný charakter. Okolnosti vylučující protiprávnost mají stejný právní důsledek, tj. vylučují společenskou

---

¹⁶ NOVOTNÝ, F., et al. *Praktikum trestního práva hmotného*. 2. vyd. Plzeň, 2010. s. 76.

¹⁷ NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J., et al. *Trestní právo hmotné*. 3. vyd. Plzeň, 2010. s. 154.

¹⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vyd. Praha, 2009, s. 315.

škodlivost a v důsledku toho i protiprávnost a trestnost činu¹⁹. Na základě uvedených definic lze tedy zjednodušeně říci, že schází-li protiprávnost jako zákonný znak trestného činu, nejde o trestný čin.

V některých ustanoveních zvláštní části **TrZ** je protiprávnost vysloveně uvedena (např. v ustanovení § 171 odst. 1 **TrZ**, „*Jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody...*“). Je tomu tak v ustanoveních, kde se běžně vyskytují dovolená jednání stejného druhu.

Z některých skutkových podstat trestných činů uvedených ve zvláštní části **TrZ** protiprávnost vyplývá nebo je třeba ji dovodit, např. k trestnému činu vraždy podle ustanovení § 140 odst. 1 **TrZ** „*kdo jiného úmyslně usmrtí...*“ je třeba dodat „*není-li čin výjimečně dovolen*“ (např. v případech nutné obrany dle ustanovení § 29 **TrZ**)²⁰.

Okolnosti vylučující protiprávnost je nutné odlišovat od důvodů zániku trestnosti. Rozdíl je zjevný. Zatímco případy zániku trestnosti mohou nastat až po spáchání trestného činu, jednání za okolností vylučujících protiprávnost nenaplnuje znaky trestného činu, neboť o trestný čin se zde od samého počátku nejedná²¹.

Z hlediska dané problematiky se dále budeme věnovat okolnostem vylučujícím protiprávnost, které úzce souvisejí s použitím donucovacích prostředků a zbraně příslušníky Policie České republiky.

4.1 Krajní nouze

Krajiná nouze je v **TrZ** vymezena v ustanovení § 28 odst. 1, jako: „*Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněným tímto zákonem, není trestným činem*“. V následujícím odst. 2, výše uvedeného ustanovení je dále uvedeno, že: „*Nejde o krajiná nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě*

---

¹⁹ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha, 2009, s. 364.

²⁰ NOVOTNÝ, F., et al. *Praktikum trestního práva hmotného*. 2. vyd. Plzeň, 2010. s. 76.

²¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vyd. Praha, 2009, s. 316.

závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet“.

Tato okolnost vylučující protiprávnost poskytuje občanům možnost chránit své oprávněné zájmy v rámci svépomoci. Jde o takové zájmy, které jsou chráněny **TrZ** (např. život, zdraví, svoboda, lidská důstojnost, majetek aj.)²².

Krajní nouzi se označuje stav, kdy je možné chránit ohrožený zájem jen tím, že se obětuje jiný chráněný zájem (např. k záchraně více životů občanů je třeba obětovat život jiné osoby, která sama nebezpečí nevyvolala). K činu v krajní nouzi je oprávněn každý, tedy nejen ten, jehož zájmy jsou ohroženy (tzv. pomoc v krajní nouzi)²³. Krajní nouze se odlišuje od nutné obrany mimo jiné tím, že při nutné obraně je způsobena škoda samotnému útočníkovi, kdežto při krajní nouzi komukoli jinému.

Jednání v krajní nouzi vylučuje nejen trestní odpovědnost (nejde o trestný čin), ale též i odpovědnost občanskoprávní. Ten, kdo způsobil škodu, když odvracel přímo hrozící nebezpečí, které sám nevyvolal, není za ni odpovědný, ledaže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak, anebo jestliže je způsobený následek zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější, než ten, který hrozil.

4.1.1 Znaky (podmínky) krajní nouze

Prvním znakem vyplývajícím z výše uvedeného ustanovení § 28 odst. 1 a 2 **TrZ** je odvrácení nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněného trestním zákonem, kdy zdrojem tohoto nebezpečí mohou být různé přírodní síly, zvíře, ale i jednání člověka. Z tohoto znaku krajní nouze je patrné, že nebezpečí pro zájem chráněný zákonem musí hrozit přímo neboli bezprostředně (např. reálně hrozí protržení již porušené hráze).

Druhým znakem vyplývajícím z ustanovení je podpůrnost neboli subsidiarita, která ukládá podmínku při jednání v krajní nouzi odvrátit nebezpečí, které nelze za daných okolností odvrátit jinak. Tedy lze-li se hrozícímu nebezpečí vyhnout jinak (např. útekem), nejedná se o stav v krajní nouzi.

---

²² NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J., et al. *Trestní právo hmotné*. 3. vyd. Plzeň, 2010. s. 156.

²³ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha, 2009, s. 365.

Dalším znakem je proporcionalita, která ukládá podmínku, že následek způsobený v krajní nouzi při odvrácení nebezpečí nesmí být zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější, než ten, který hrozil. Zde se srovnává chráněný zájem, kterému přímo hrozilo nebezpečí, a zájem obětovaný (např. v podmínkách krajní nouze nelze z hlediska postavení a hierarchie chráněných zájmů obětovat život pro majetek, kterému přímo hrozí nebezpečí).

Posledním znakem vyplývajícím z ustanovení je povinnost toto nebezpečí snášet. Z toho vyplývá, že není beztrestný ten, kdo je povinen nebezpečí snášet (např. lékař v nemocnici, voják ve válce, hasič při požáru, policista při služebním zákroku aj.). Nemůže se tedy na krajní nouzi odvolávat policista, který odmítne zasáhnout proti pachateli trestného činu. Tuto povinnost patrně nelze chápat absolutně. Jestliže jednání takových osob není způsobilé hrozcí nebezpečí odvrátit nebo tato možnost je jen velmi málo pravděpodobná, není třeba krajní nouzi vylučovat²⁴. (např. policista ustoupí ze zákroku z důvodu přesily a počká na příjezd posil k úspěšnému dokončení služebního zákroku).

Při jednání v krajní nouzi je zapotřebí splnění všech výše uvedených podmínek (znaků). Jestliže nebyly všechny tyto podmínky krajní nouze splněny, jedná se o vybočení, neboli exces z podmínek krajní nouze, a tím není vyloučena trestní odpovědnost osoby odvracející nebezpečí. V těchto případech se nejedná o krajní nouzi, avšak k jednání bude přihlédnuto jako k polehčující okolnosti dle ustanovení § 41 písm. g) **TrZ**.

4.2 Nutná obrana

Nutná obrana je v **TrZ** vymezena v ustanovení § 29 odst. 1, jako: „*Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozcí nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem*“. V následujícím odst. 2, výše uvedeného ustanovení je dále uvedeno, že: „*Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku*“.

Podstatou nutné obrany je odvrácení nebezpečí, které vzniká útokem směřujícím proti zájmu chráněnému trestním zákoníkem, a to činem, který by jinak

---

²⁴ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha, 2009, s. 369.

byl trestným činem, namířeným proti útočnickovi. Protože však obránce odvracející útok chrání tytéž zájmy, které chrání sám trestní zákon, nejedná proti účelu trestního zákoníku, ale naopak ve shodě s ním. Jde o střet zájmů na ochraně různých společenských vztahů, a to na jedné straně zájem, který byl napaden útokem (např. zdraví poškozeného obránce), a na druhé straně zájem či zájmy útočníka (např. zdraví nebo život útočníka), které jsou při nutné obraně obětovány, aby tak byl odvrácen útok. Obecně lze tedy uvést, že nutná obrana je uplatněním práva proti bezpráví, kdy svépomoc nahrazuje nedostatek ochrany zájmů chráněných **TrZ** ze strany veřejné moci (nahrazuje vlastně zásah veřejných orgánů). Stav nutné obrany je důvodem vylučujícím nedovolenost (protiprávnost) činu i jeho společenskou škodlivost, neboť při jednání v nutné obraně jde naopak o ochranu společenských hodnot, byť projevujících se v konkrétním případě i v individuálních zájmech, poněvadž ochrana života, zdraví, ale i majetku jednotlivce je nepochybně v zájmu celé společnosti. Proto čin provedený v nutné obraně není trestným činem a nemůže být postižen trestem ani jinou sankcí. Nutná obrana je speciálním privilegovaným případem ke krajní nouzi. Privilegující podmínky nutné obrany vyplývají z toho, že nutná obrana postihuje útočníka, tedy toho, kdo nebezpečí úmyslně vyvolal. Účelem nutné obrany je dát možnost občanům k ochraně zájmů vlastních, zájmů jiných osob, zájmů státu a společnosti, neboť na místě páčání útoku není často možné zajistit včasný zásah veřejných orgánů. Přitom je třeba vycházet ze zásady, že riziko vyvolané útokem by měl nést útočník, nikoli obránce. Útočník svým jednostranným jednáním totiž vyvolal situaci, za které bylo použito nutné obrany, a proto by se ustanovení § 29 mělo uplatňovat ve prospěch obránce co nejvýrazněji a co nejdříveji (samozřejmě v souladu se zákonem), neboť jen tak se bude posilovat vůle všech řádných občanů odvracet přímo hrozící nebo trvajících útoky na zájmy chráněné **TrZ**²⁵.

4.2.1 Znaky (podmínky) nutné obrany

Prvním znakem nutné obrany vyplývajícím z ustanovení **TrZ** je, že se jedná o útok člověka, resp. zvířete, a to za předpokladu, že je nástrojem útočníka, tedy tzv. prodloužená ruka útočníka (např. poštvaný pes útočníkem, kterého drží na vodítku). Druhým znakem nutné obrany vyplývajícím z ustanovení je přímo hrozící

---

²⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vyd. Praha, 2009, s. 330.

nebo trvající útok. Tedy útok musí bezprostředně přímo hrozit nebo trvat. Z toho vyplývá, že o nutnou obranu nepůjde tam, kde útok fakticky skončil, nebo se útok oplácí, nikoli odvrací. (např. po napadení útočником v baru, který již po napadení sedí u stolu, se napadený zvedne, přistoupí k útočnikovi a poté ho následně udeří). V tomto uvedeném případě jde o odvetu, nikoliv o nutnou obranu. Třetí znak nutné obrany ukládá, že obrana nesmí být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Zde bude potřeba posuzovat způsob útoku a intenzitu obrany a také následky hrozícího útoku a následky způsobené v obraně s přihlédnutím ke všem okolnostem útoku a obrany. Mezi tyto výše uvedené znaky vyplývající z ustanovení dále patří tyto znaky: útok musí být úmyslný a protiprávní, směřuje na zájmy chráněné zákonem a obrana směřuje pouze proti útočnikovi.

Při jednání v nutné obraně je zapotřebí splnění všech výše uvedených podmínek (znaků). Jestliže nebyly všechny tyto podmínky nutné obrany splněny, jedná se o vybočení, neboli exces z podmínek nutné obrany, a tím není vyloučena trestní odpovědnost osoby odvracející útok. V těchto případech se nejedná o nutnou obranu, avšak k jednání bude přihlédnuto jako k polehčující okolnosti dle ustanovení § 41 písm. g) **TrZ**.

4.3 Oprávněné použití zbraně

Oprávněné použití zbraně je v **TrZ** vymezeno v ustanovení § 32, které uvádí, že: *„Trestný čin nespáchá, kdo použije zbraně v mezích stanovených jiným právním předpisem“*. Uvedené ustanovení **TrZ** má svoji oporu také v Listině základních práv a svobod, kde je v čl. 6 odst. 4 hlavě druhé uvedeno: *„Porušením práv podle tohoto článku není, jestliže byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné“*. Další oporu oprávněného použití zbraně nalezneme v mezinárodních smlouvách, kterými je Česká republika vázána, a to zejména v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, kde v hlavě první, článku 2 odst. 2, písm. a) až c) zakotvuje právo na život a stanovuje okolnosti, za kterých může být zbavení života ospravedlněno. Zejména ukládá, že *„zbavení života se nebude považovat za způsobené v rozporu s uvedeným článkem, jestliže bude vyplývat z použití síly, které není víc než zcela nezbytné, při:*

- *obraně každé osoby proti nezákonnému násilí;*
- *provádění zákonného zatčení nebo zabránění útěku osoby zákonně zadržené;*

- *zákonně uskutečněné akci za účelem potlačení nepokojů nebo vzpoury“.*

Pod pojmem použití zbraně se rozumí zacházení se zbraní takovým způsobem, k němuž je určena (např. střelné zbraně ke střelbě, bodné zbraně k bodání). Proto se použití zbraně jiným způsobem, např. u střelné zbraně úderem, posuzuje jako použití jiného donucovacího prostředku (za donucovací prostředek, nikoli použití zbraně, se zpravidla považuje „varovný výstřel“). Oprávnění použít zbraň je v příslušných zákonných předpisech, na které **TrZ** odkazuje, vázáno na konkrétní a přesné podmínky.

Jiným právním předpisem, na který toto ustanovení odkazuje, se rozumí především zákony, ale mohou to být i podzákonné právní předpisy vydané v mezích stanovených zákonem pro činnost ozbrojených sil a sborů, které použití zbraně blíže konkretizují (tyto podzákonné předpisy však nemohou stanovit mírnější podmínky pro použití zbraně, než stanoví zákon, mohou je však upřesnit, a tím vlastně oprávněné použití zbraně ještě více zúžit). Tedy pod pojmem jiného právního předpisu rozumíme např. **ZoPČR**, zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních a střelivu.

Co se rozumí zbraní, stanoví příslušné zákonné předpisy, v nichž je tento pojem definován různě²⁶.

Na oprávněné použití zbraně bude dále navázáno v kapitole 7, kde budou analyzována jednotlivá oprávnění a podmínky pro použití zbraně příslušníky Policie České republiky.

---

²⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vyd. Praha, 2009, s. 362.

5 Ústavní zakotvení, základní povinnosti a obecné zásady pro použití donucovacích prostředků a zbraně policistou

5.1 Ústavní zakotvení

Právní základ pro použití donucovacích prostředků a zbraně policisty vychází z právních předpisů nejvyšší právní síly, a to z Ústavy České republiky a Listiny základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky. S uvedenými ústavními právními předpisy nejvyšší právní síly musí být právní předpisy nižší právní síly v souladu. Z toho vyplývá, že i ustanovení k oprávnění pro použití donucovacích prostředků a zbraně, která jsou vymezena v **ZoPČR**, musí mít svou oporu v uvedených ústavních právních předpisech.

Základ pro tato oprávnění nalezneme v ustanovení čl. 2 odst. 3, hlavě první Ústavy ČR, kde je uvedeno: „*Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.*“ a dále v ustanovení čl. 2 odst. 2, hlavě první Listiny základních práv a svobod, kde je uvedeno: „*Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví*“. Na základě těchto ustanovení vyplývá, že policista při výkonu státní správy a aplikace oprávnění může činit pouze to, co je mu zákonem vysloveně dovoleno.

5.2 Základní povinnosti policistů

V první řadě nelze opomenout základní povinnosti policistů, které vycházejí ze **ZoPČR** a jsou obecné pro plnění úkolů policie.

5.2.1 Iniciativa

Jedná se o základní povinnost vycházející ze **ZoPČR**, kde v ustanovení § 10 odst. 1 až 3 ukládá policistům a zaměstnancům policie tyto povinnosti:

- 1) V případě ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, jehož odstranění spadá do úkolů policie, je policista ve službě nebo zaměstnanec policie v pracovní době povinen provést úkon v rámci své pravomoci

(dále jen „úkon“) nebo přijmout jiné opatření, aby ohrožení nebo porušení odstranil.

- 2) Policista má povinnost podle odstavce 1) i v době mimo službu, je-li bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo svoboda osob anebo majetek nebo došlo-li k útoku na tyto hodnoty.
- 3) V případě ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, k jehož odstranění je příslušný jiný orgán veřejné správy a hrozí-li nebezpečí z prodlení, je policista ve službě nebo zaměstnanec policie v pracovní době povinen přijmout vhodné opatření k odstranění bezprostředně hrozícího nebezpečí a v případě potřeby vyrozumět příslušný orgán veřejné správy. Nehrozí-li nebezpečí z prodlení, policista ve službě nebo zaměstnanec policie v pracovní době tento orgán o tomto ohrožení nebo porušení bez zbytečného odkladu vyrozumí.

Iniciativa dle výše uvedeného ustanovení v odst. 1 ve své podstatě vyjadřuje povinnost policisty a zaměstnance policie provést úkon či jiné opatření v případě ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, jehož odstranění spadá do úkolu policie.

Následně je potom v odst. 2 zákonodárcem uložena realizace této povinnosti i v době mimo službu za podmínek bezprostředního ohrožení života, zdraví, svobody anebo majetku, nebo došlo-li k útoku na tyto hodnoty.

Dále v odst. 3 ukládá povinnost přijmout opatření v pracovní době v případě ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, i když je k úkonu nebo zákroku příslušný jiný orgán veřejné správy. Dále ukládá povinnost tento orgán o této skutečnosti vyrozumět.

5.2.2 Přiměřenost postupu

Tato základní povinnost policistů vychází rovněž ze **ZoPČR** a stanovuje v ustanovení § 11 písm. a) až c) policistům a zaměstnancům policie tyto povinnosti:

- dbát, aby žádné osobě v důsledku jejich postupu nevznikla bezdůvodná újma,

- dbát, aby jejich rozhodnutím neprovést úkon nevznikla osobám, jejichž bezpečnost je ohrožena, bezdůvodná újma,
- postupovat tak, aby případný zásah do práv a svobod osob, vůči nimž směřuje úkon, nebo osob nezúčastněných nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného úkonem.

Toto ustanovení v podstatě vyjadřuje zásadu přiměřenosti a zdrženlivosti. Tuto zásadu je jako obecnou zásadu činnosti policie nutné aplikovat při jakémkoliv postupu policie, tedy jakémkoliv plnění úkolů policie, ať už jej konkrétně plní policista nebo zaměstnanec policie, a to zejména při použití některé zákonné pravomoci (tedy při úkonech a zejména zákrocích)²⁷.

Za bezdůvodnou újmu, která osobě nesmí v souvislosti s policejní činností vzniknout, nutno považovat především újmu vzniklou v důsledku neoprávněného zásahu policisty²⁸. Tato újma může osobám, jejichž bezpečnost je ohrožena, vzniknout i neprovedením úkonu, např. nekonání policisty na místě, kde dochází k fyzickému napadání osoby. Tedy ze strany policisty nedochází např. k použití donucovacích prostředků nebo dle závažnosti protiprávního jednání k použití zbraně (např. v případě napadání osoby nožem) a dále neučiní ani jiná opatření k odstranění ohrožení nebo porušení chráněných zájmů.

Pod pojmem míra nezbytná k dosažení účelu sledovaného zákrokem nebo úkonem je třeba rozumět tu míru, ve které je účel výkonu služby naplněn. Například je-li v daném okamžiku k odvrácení útoku třeba, aby policista střílel do ruky, v níž nebezpečný pachatel drží zbraň, kterou ohrožuje životy osob, jedná se právě o onu míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného zákrokem²⁹.

---

²⁷ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 98.

²⁸ MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009. s. 34.

²⁹ MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009. s. 34.

5.3 Základní zásady

Základní zásady uvedené ve správním řádu jsou závazné pro činnost všech správních orgánů i při formách činnosti, které nejsou ve správním řádu upraveny. Jejich nerespektování nebo opomenutí v průběhu správního řízení nebo při dalším postupu může mít za následek nesprávné nebo nezákonné rozhodnutí nebo nesprávný úřední postup³⁰. Tedy lze dle této definice vyvodit, že tyto základní zásady jsou nastaveny pro širší okruh činností než jen pro klasické správní řízení.

Jak již bylo uvedeno v kapitole o postavení a působnosti Policie České republiky, Policii České republiky řadíme mezi veřejné sbory, které jsou označovány jako tzv. další součásti státní správy, a vedle vlády, ministerstev, jiných správních úřadů a hlavy státu jsou přímými vykonavateli státní správy a součástí moci výkonné. Pod pojmem vykonavatelé veřejné správy v případě policie rozumíme, subjekt, který přímo vykonává veřejnou správu a proto při výkonu veřejné správy se musí řídit některými základními zásadami, které dopadají na její činnost. Při služebních zákrocích, při kterých dochází k přímému vynucování splnění právní povinnosti nebo k přímé ochraně práv za použití síly nebo hrozby jejího použití policista musí respektovat a řídit se níže uvedenými zásadami, které vychází z ustanovení § 2 odst. 1 až 4 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu:

- Správní orgán postupuje v souladu se zákony a ostatními právními předpisy, jakož i mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.
- Správní orgán uplatňuje svou pravomoc pouze k těm účelům, k nimž mu byla zákonem nebo na základě zákona svěřena, a v rozsahu, v jakém mu byla svěřena.
- Správní orgán šetří práva nabytá v dobré víře, jakož i oprávněné zájmy osob, jichž se činnost správního orgánu v jednotlivém případě dotýká a může zasahovat do těchto práv jen za podmínek stanovených zákonem a v nezbytném rozsahu.

---

³⁰ HROZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V. *Správní právo procesní*. 3. vyd. Praha, 2010. s. 41.

- Správní orgán dbá, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem a aby odpovídalo okolnostem daného případu, jakož i na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly

6 Použití donucovacích prostředků policisty

Policie je státním orgánem, který má za úkol chránit bezpečnost osob, majetku a veřejný pořádek. Pro efektivní plnění úkolů na úseku ochrany před útoky na uvedené zájmy chráněné zákonem je vybavena řadou donucovacích prostředků a možností použít zbraň v rozsahu stanoveném zákonem. **ZoPČR** donucovací prostředek nedefinuje pojmově, ale pomocí enumerace prostředků, které zahrnuje do množiny donucovacích prostředků. Z této enumerace plyne, že spojujícím znakem pro donucovací prostředky je jejich nesmrtící povaha³¹.

Donucovací prostředky jsou převážně souborem technických a věcných prostředků, jejichž použití přichází v úvahu za předpokladů stanovených zákonem. Jejich použití má formu přímého donucení. Převážně fyzická osoba - narušitel se jimi nutí ke splnění právních povinností, resp. se jí brání v pokračování protiprávního jednání. Typickým znakem přímého donucení je to, že zpravidla dochází k použití fyzického násilí. Použití donucovacích prostředků se uplatní především v případě, že osoba klade odpor, přičemž ve většině případů půjde o odpor aktivní. Aktivním odporem rozumíme takový, kterým je násilím bráněno policistovi v provedení zákroku (přímo fyzicky se na něj působí). V případě pasivního odporu osoba nepoužívá vůči policistovi násilí, ale pouze odmítá splnit jeho oprávněný pokyn, požadavek nebo výzvu, přičemž svým jednáním ohrožuje bezpečnost osob, majetku nebo veřejný pořádek³².

Obecná zásada pro použití donucovacích prostředků pro policisty v souvislosti s prováděním zákroků vyplývá z ustanovení § 51 **ZoPČR**, kde zákonodárce uvádí: *„Policista je oprávněn použít při zákroku donucovací prostředek a zbraň, k jejichž používání byl vycvičen“*.

V tomto obecném ustanovení je dáno oprávnění policisty použít takový donucovací prostředek a zbraň, k jejichž použití byl vycvičen. Zákon dále neupravuje podmínky výcviku k použití donucovacích prostředků a zbraně a dále ani nespécifikuje, co se výcvikem rozumí. Toto vycvičení policistů probíhá formou

---

³¹ ŠKODA, J., VEVERA, F., ŠMERADA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň, 2013. s. 199.

³² MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009. s. 112.

specializačních kurzů, které policista absolvuje, nebo je policista proškolen a vycvičen instruktorem služební přípravy, který disponuje příslušným oprávněním pro školení požadovaného druhu donucovacího prostředku nebo zbraně³³.

Policista může ve výjimečných případech, které splňují zejména podmínky nutné obrany a krajní nouze (viz kapitola 3), použít také prostředky a zbraně, v jejichž užívání není vycvičen.

6.1 Donucovací prostředky policie

Donucovacími prostředky dle ustanovení § 52 písm. a) až q) **ZoPČR** jsou:

- **a) hmaty, chvaty, údery a kopy**

Hmaty jsou všechny techniky spojené s úchopem pachatele, jeho znehybněním, působením bolesti. Nejčastěji využívanými hmaty jsou tlaky na citlivá místa a páky na kloubní spojení pachatelových končetin. Pákové techniky se provádějí plynulým tahem proti kloubům, až do úplného znehybnění pachatele. Při prudkém provedení může dojít ke zranění páčené končetiny. Míra poškození závisí od síly tlaku aplikovaného na určitý kloub. Hmatů je možno nejlépe využít po navolnění pachatele úderovou technikou³⁴ nebo proti osobě, která klade pasivní odpor a je třeba tuto osobu dostat z určitého místa, např. za pomoci odváděcí páky. Při jejich aplikaci je zapotřebí brát v úvahu kloubní rozsah osoby (např. ženy mají často větší kloubní rozsah) a dále osoby pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky mají ve většině případů snížený práh bolestivosti. V těchto případech se může stát, že by použití hmatů mohlo být zcela neúčinné.

Chvaty jsou bojové techniky, jejichž výsledným efektem je znehybnění pachatele. Do skupiny chvatů patří např. techniky porazů, přehozů a podmetů z klasického zápasu nebo bojových systémů džudo a sambo³⁵. Při aplikaci uvedených chvatů v praxi nejčastěji dochází k pádu pachatele na zem, při kterém mnohdy může dojít i k jeho zranění. Nevýhodou použití chvatů při zákroku je, že nejčastěji dochází

---

³³ FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 125.

³⁴ HRAZDÍRA, I. a kol. *Základy metodiky výcviku a taktiky služebních zákroků*. Praha, 1996. s. 7.

³⁵ HRAZDÍRA, I. a kol. *Základy metodiky výcviku a taktiky služebních zákroků*. Praha, 1996. s. 7.

k jejich použití na velmi krátkou až těsnou vzdálenost od pachatele a poměrně dlouhodobý a časově náročný nácvik.

Údery jsou útočné techniky prováděné pažemi. Struktura jejich pohybu je dána směrem a úderovou plochou³⁶. Údery použije policista převážně jako prostředek k zastavení bezprostředního útoku a k vytvoření podmínek (získání prostoru a času) pro případné použití jiných, vhodnějších donucovacích prostředků³⁷.

Kopy patří do útočných technik, prováděných nohama majících mnohdy silnější účinek a delší dosah, než samotné údery³⁸. Kopy rovněž použije policista převážně jako prostředek k zastavení bezprostředního útoku a k vytvoření podmínek (získání prostoru a času) pro případné použití jiných, vhodnějších donucovacích prostředků³⁹. Výhodou kopů oproti úderům je jejich použití na delší vzdálenost od pachatele.

- **b) slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek**

Slzotvorný prostředek: pod tímto pojmem se skrývají prostředky, po jejichž použití pachatel reaguje na nepříjemný podnět, který tyto prostředky vyvolávají⁴⁰. Možnosti využití slzotvorného prostředku v rámci služebních zákroků jsou velice široké a policisté, kteří jsou cvičeni k jeho používání, výhody tohoto prostředku velmi oceňují. Pro optimální využití slzotvorného prostředku použitého policistou jsou rozhodující základní technické parametry jako např. složení účinné látky a typ výstřiku. Na základě praktických zkušeností nejen z České republiky, ale i ze zahraničí, je uživateli jednoznačně doporučováno používat pro výkon služby pepřový slzotvorný prostředek, který je vyráběn na přírodní bázi a je označován jako OC. Ten má, oproti často využívanému chemickému lakrimátu označovanému jako CS, daleko vyšší účinnost i v případě použití proti osobám pod vlivem alkoholu a drog,

---

³⁶ HRAZDÍRA, I. a kol. *Základy metodiky výcviku a taktiky služebních zákroků*. Praha, 1996. s. 7.

³⁷ POLICIE ČR. Policejní prezidium. Metodická příručka č. 1/2008, ředitele služby pořádkové policie k používání donucovacích prostředků příslušníků Policie České republiky.

³⁸ HRAZDÍRA, I. a kol. *Základy metodiky výcviku a taktiky služebních zákroků*. Praha, 1996. s. 7.

³⁹ POLICIE ČR. Policejní prezidium. Metodická příručka č. 1/2008, ředitele služby pořádkové policie k používání donucovacích prostředků příslušníků Policie České republiky.

⁴⁰ FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 122.

proti kterým musí policisté slzotvorný prostředek při služebních zákrocích často používat.

Dalším podstatným hlediskem pro optimální použití je zmíněný způsob výstřiku účinné látky. Z tohoto hlediska je jednoznačně doporučována tzv. tekutá střela. Její výhoda oproti klasickým aerosolovým sprejům spočívá v tom, že dokáže zasáhnout pachatele na více jak dvojnásobnou vzdálenost, což dává policistovi větší možnosti pro udržení bezpečné vzdálenosti od pachatele. Další výhodou je to, že tekutá střela se nešíří ve větším množství do volného prostoru mimo pachatele, což je důležité kritérium zejména při zákrocích v uzavřených prostorech za přítomnosti nezúčastněných osob. Rovněž na volném prostranství je složité okamžitě pokračovat ve služebním zákroku, jestliže je v prostoru kolem pachatele rozptýleno velké množství dráždivé látky. Ve srovnání s tekutou strelou dopadá aerosol na citlivá místa pachatele v daleko menším množství, a je proto logicky méně účinný. Další jeho nevýhodou je, že je ředěn vodou, což má za důsledek silné odpařování do okolí - to způsobuje problémy například při následné eskortě pachatele v policejním vozidle⁴¹.

Elektrický prostředek: Jedná se o elektrický paralyzátor, který při přímém kontaktu s tělem pachatele vyvolá elektrický výboj o přesně definované síle a tuto osobu paralyzuje. Mezi elektrické paralyzátory patří i taser. Jedná se o specifický paralyzátor, protože ho lze využít jak k přímému kontaktu s tělem pachatele, tak i na delší vzdálenost vystřelením sond⁴².

Jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek: Zde do budoucna zákonodárce předvídá technický rozvoj a umožňuje využití dalších, podle účinků obdobných prostředků (jedná se o vyvíjené generátory rychle tuhnoucí pěny omezující pohyb osoby, generátory mikrovlnných paprsků atd.)⁴³.

- **c) obušek a jiný úderný prostředek**

Tento donucovací prostředek zahrnuje různé druhy obušků, tonf, teleskopických obušků, distančních tyčí apod. Smyslem jejich užití je znásobit účinek úderu policisty a prodloužit vzdálenost mezi pachatelem a policistou. Právní řád nestanoví žádná

---

⁴¹ POLICIE ČR. Stanovisko PPČR ze dne 4. listopadu 2011, Č. j.:PPR-20591/ČJ-2011-0099RV

⁴² FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 122.

⁴³ FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 123.

omezení ve směru zásahových míst na těle, policista se proto musí samozřejmě řídit obecnou zásadou proporcionality dle ustanovení § 11 **ZoPČR** i při volbě zásahového místa při použití obušku⁴⁴. Obušek, teleskopický obušek, tonfu, event. jiný úderný prostředek použije policista zejména k překonání odporu, který osoba klade při přímém vynucování splnění právní povinnosti nebo přímé ochraně práv za použití síly nebo k obraně policisty proti bezprostřednímu útoku⁴⁵.

- **d) vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky**

Tímto donucovacím prostředkem se rozumí vrhací prostředek s dočasně zneschopňujícími účinky (např. Flash ball). Flash ball je vystřelovač dutých pryžových míčků o velikosti tenisových míčků, které jsou vystřelovány na trup pachatele.

- **e) vrhací prostředek, který nemá povahu zbraně podle § 56 odst. 5**

Vrhacím prostředkem, který nemá povahu zbraně podle § 56 odst. 5, jsou zejména moderní vystřelovače lapacích sítí, jejichž mechanismus je nezařazuje mezi střelné zbraně⁴⁶.

- **f) zastavovací pás, zahrazení cesty vozidlem a jiný prostředek k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění odjezdu vozidla**

Zastavovací pás, zahrazení cesty vozidlem a jiný prostředek k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění odjezdu vozidla patří mezi donucovací prostředky, které se dle dikce zákona používají sice proti věci, nicméně se tímto působením na věc donucuje k určitému chování osoba řidiče vozidla. Použití může spočívat buď v zastavení vozidla, nebo v zabránění mu odjet.

Z hlediska technického může jít o zařízení skládající se z několika spojených kovových prahů se zabudovanými sklopnými trny, jejichž účelem je roztrhat pláště

---

⁴⁴ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 204.

⁴⁵ POLICIE ČR. Policejní prezidium. Metodická příručka č. 1/2008, ředitele služby pořádkové policie k používání donucovacích prostředků příslušníků Policie České republiky.

⁴⁶ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 204.

pneumatik jedoucího vozidla. Místo trnů pevně spojených s pásem mohou být použity ostré duté jehlany, které se zabodnou do plášťů a plynule „vypustí“ pneumatiky vozidla, nebo může jít o kovové kříže spojené řetězy, na něž vozidlo v rychlosti najede, tím se kola dostanou mimo kontakt s vozovkou, a postupně se tak vozidlo zastaví. Tyto zastavovací pásy lze obvykle převážet v kufru policejního vozu. Zákon však nevyklučuje ani použití betonových či jiných zátarasů k přehrazení cesty vozidla, explicitně uvádí možnost zahrazení cesty vozidlem (služebními vozy, nákladním automobilem apod.). Taktéž není vyloučeno použití tzv. botičky jako donucovacího prostředku, a to za splnění obecných podmínek za účelem zabránění odjezdu vozidla. Tak tomu může např. být při plánovaném zadržení pachatele, u kterého hrozí, že použije automobil k útěku. Jako prostředek násilného zastavení vozidla lze použít také vytlačování vozidlem v případě nutnosti zastavit dopravní prostředek pachatele deliktu v obdobných situacích, kdy je možné použít zahrazení cesty vozidlem. Vytlačování vozidla spočívá v najíždění na pronásledované vozidlo z boku, zezadu nebo ve vytváření překážky před jedoucím vozidlem. Při použití tohoto prostředku je třeba vzhledem ke značným škodám a přímému ohrožení života a zdraví, které v těchto situacích hrozí, vždy velmi důsledně dodržovat zásadu přiměřenosti a používat ho pouze ve zcela krajních případech⁴⁷.

- **g) vytlačování vozidlem**

Vytlačování vozidlem: pod tímto pojmem si lze představit použití vozidla při zákroku pod jednotným velením⁴⁸. Policista použije vytlačování vozidlem zejména proti davu osob při hromadném porušování veřejného pořádku, především pro zvýšení účinnosti jednotného zákroku a zlepšení ochrany zakročujících policistů, dále proti věcem, které tvoří zátaras, jenž je nutno v zájmu ochrany bezpečnosti osob, majetku či veřejného pořádku uvolnit nebo prorazit. Zárok za použití donucovacího prostředku vytlačování vozidlem nesmí nepřiměřeně ohrozit osoby, které před najíždějícím

---

⁴⁷ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 204-205.

⁴⁸ FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 124.

vozidlem ustupují, a používá se zejména k rozptýlení osob, kdy po předchozí marné výzvě nedošlo k opuštění prostoru a obnovení veřejného pořádku⁴⁹.

- **h) vytlačování štítem**

Vytlačování štítem se používá při zákrocích proti větším skupinám obvykle pod jednotným velením vytvořením rojnice z policistů se štíty, a to v situacích, kdy je třeba přimět větší počet osob k opuštění prostoru nebo k zamezení jejich vstupu do vymezeného prostoru. Jde většinou o průhledné štíty z tvrzeného plastu v konkávním provedení. Zákon však nevyklučuje použití tohoto donucovacího prostředku i při zásazích proti jednotlivcům, zejména při zákrocích proti agresivnímu jedinci (např. natlačení osoby štítem do kouta k umožnění následného nasazení pout). Často je tento donucovací prostředek používán současně s obuškem. Ve výzbroji bezpečnostních sborů se objevují již i štíty s konvexním provedením (vypouklé směrem od policisty) kombinované s elektrickým paralyzérem, které jsou určeny právě k výše uvedenému typu zásahů proti agresivním či intoxikovaným jednotlivcům (k jejich bezpečnému zadržení). Jejich použití by dle tohoto zákona odpovídalo použití donucovacího prostředku dle písmene b) tedy elektrického prostředku a současně písmene h) tohoto ustanovení (vytlačování štítem)⁵⁰.

- **i) vytlačování koněm**

Vytlačování koněm jako donucovací prostředek použije policista zejména k zastavení postupu, snížení agresivity, případně k rozptýlení skupiny osob, které narušují veřejný pořádek. Donucovací prostředek vytlačování koněm se proti skupině osob narušující veřejný pořádek použije v případě, kdy se nepodařilo dosáhnout nápravy jiným způsobem, například zákrokem proti jednotlivým pachatelům. Policisté na služebních koních mohou být použiti k případnému oddělení proti sobě

---

⁴⁹ POLICIE ČR. Policejní prezidium. Metodická příručka č. 1/2008, ředitele služby pořádkové policie k používání donucovacích prostředků příslušníků Policie České republiky.

⁵⁰ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 206.

stojících osob narušujících veřejný pořádek nebo osob dopouštějících se jiného protiprávního jednání⁵¹.

- **j) služební pes**

Služební pes: jedná se o donucovací prostředek s dlouhou tradicí u policejního sboru a škála jeho využití je velice pestrá. Od klasické funkce stopování pachatelů, přes vyhledávání zbraní, drog a výbušnin až po zákroky proti diváckému násilí, či demonstrantům, je pes univerzální pomocník policisty a mnohdy postačí pouhá přítomnost služebního psa k uklidnění situace, která by jinak mohla eskalovat⁵². Policista použije služebního psa jako donucovací prostředek zejména proto, aby ochránil bezpečnost svou, jiné osoby nebo majetek před protiprávním útokem, který bezprostředně hrozí, trvá nebo podle všech indicií bude pokračovat, aby zabránil protiprávnímu jednání, kterým je narušován veřejný pořádek (např. rvačce, úmyslnému poškození majetku). Prostřednictvím psa se snaží zabránit násilnému vstupu nepovolané osobě do chráněných objektů nebo prostorů nebo na místa, kam je vstup zakázán, nebo k pronásledování a případnému zadržení prchající osoby, která se dopustila protiprávního jednání, nebo osoby, která je nebo má být eskortována, nebo aby donutil osobu, která se dopustila protiprávního jednání k opuštění úkrytu. Policista použije zpravidla služebního psa s náhubkem. Jestliže to však vyžaduje povaha a intenzita útoku, popřípadě překonání odporu osoby, vůči níž zákrok směřuje, lze použít služebního psa i bez náhubku. Použit služebního psa jako donucovacího prostředku může pouze policista zařazený jako psovod (dále jen „psovod“).

Donucovacím prostředkem je činnost psovoda se služebním psem na základě povelu daného psovodem služebnímu psu. Pouhá přítomnost služebního psa s psovodem na místě zákroku není donucovacím prostředkem⁵³.

---

⁵¹ POLICIE ČR. Policejní prezidium. Metodická příručka č. 1/2008, ředitele služby pořádkové policie k používání donucovacích prostředků příslušníků Policie České republiky.

⁵² FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 124.

⁵³ POLICIE ČR. Policejní prezidium. Metodická příručka č. 1/2008, ředitele služby pořádkové policie k používání donucovacích prostředků příslušníků Policie České republiky.

- **k) vodní stříkač**

Jedná se o donucovací prostředek, který je využíván zejména při zákrocích pod jednotným velením⁵⁴. Mechanismus vodního stříkače spočívá v použití proudu vody k působení na těla osob, proti kterým se zasahuje. Z technické povahy prostředku vyplývá, že je používán v drtivé většině případů pouze v situacích, kdy je třeba zakročit proti většímu počtu osob (demonstrace apod.), kdy dochází k závažnému narušování veřejného pořádku či bezpečnosti. Většinou je používán k zastavení, rozprašení davu či k vytlačení větší skupiny osob z určitého prostoru. Zákon umožňuje použít podle situace jak vodního stříkače umístěného na policejním cisternovém voze, tak stříkaček vozidel požárních útvarů a není vyloučeno ani použití vody např. z hydrantu v místě zásahu. Vodní proud lze použít jak přímo proti tělům osob, proti nimž je zakročováno, tak odrazem od země (ke zmírnění účinků). Intenzitu tlaku vody je třeba přizpůsobit závažnosti protiprávního jednání osob a závažnosti situace.

Paradoxně je při zákrocích díky rozptýlení vody a zasažení většího počtu lidí účinnější použití menšího tlaku vody. Tento prostředek lze také kombinovat s použitím jiného donucovacího prostředku, a to např. slzotvorného prostředku, který je přidáván do proudu vody, jenž pak funguje jako médium, které slzotvorný prostředek přenese na skupinu osob⁵⁵.

- **l) zásahová výbuška**

Zásahovou výbuškou lze rozumět donucovací prostředek využívaný s cílem ochromit a znehybnit osobu, proti níž policista zasahuje. Zásahovou výbušku tvoří pouzdro, v němž je uloženo několik postupně vybuchujících mini výbušek. Ochromení pachatele způsobí zvukové a světelné efekty⁵⁶. Tento donucovací prostředek je používán zejména při zákrocích pod jednotným velením. Policista je oprávněn zásahovou výbuškou použít při zákroku proti nebezpečnému pachateli a proti osobám,

---

⁵⁴ FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 124.

⁵⁵ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 207.

⁵⁶ ŠKODA, J., VEVEŘA, F., ŠMERADA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň, 2013. s. 204.

kteří protiprávním jednáním narušují veřejný pořádek, nebo se dopouštějí jiného protiprávního jednání⁵⁷.

- **m) úder střelnou zbraní**

Úder střelnou zbraní: tento donucovací prostředek lze použít v případech zákroků proti nebezpečným pachatelům, a to zejména v situacích, kdy policista zakrojuje se zbraní v ruce, nicméně osoba klade aktivní odpor, a současně však nejsou splněny podmínky pro použití zbraně podle zákona a není praktické či bezpečné vrátit zbraň do pouzdra, neboť by použití jiných donucovacích prostředků bylo zjevně neúčinné. K úderu je třeba použít zbraň zajištěnou, nebo takovou, která disponuje mechanismem jisticím proti náhodnému výstřelu⁵⁸. Úder střelnou zbraní použije policista zejména v sebeobraně, nebo je-li bezprostředně ohrožen život a zdraví jiné osoby a účelu sledovaného zákrokem nelze dosáhnout jiným způsobem⁵⁹.

- **n) hrozba namířenou střelnou zbraní**

Hrozbu namířenou střelnou zbraní policista použije především v těch situacích, kdy jsou již splněny obecné podmínky pro použití donucovacího prostředku, nicméně vzhledem k okolnostem lze důvodně předpokládat, že může bezprostředně dojít ke změně situace tak, že budou splněny podmínky pro použití zbraně. Klasicky jde o situace, kdy hrozí, že osoba použije k útoku zbraně, nicméně takový útok ještě nehrozí bezprostředně (např. pro větší vzdálenost mezi policistou a osobou) a existuje tak ještě čas vyzvat osobu k upuštění od nebezpečného jednání právě pod hrozbou namířené střelné zbraně. Nejde o použití donucovacího prostředku, pokud má policista zbraň pouze připravenou k použití, např. ruku položenou na pažbě služební pistole (např. při kontrole totožnosti, kontrole řidiče motorového vozidla), nebo zbraň i vytaženou z pouzdra, ale namířenou např. do země. Teprve když zbraň namíří na osobu, tedy jí přímo hrozí jejím použitím, jde o použití donucovacího prostředku

---

⁵⁷ FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 129.

⁵⁸ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 208.

⁵⁹ POLICIE ČR. Policejní prezidium. Metodická příručka č. 1/2008, ředitele služby pořádkové policie k používání donucovacích prostředků příslušníků Policie České republiky.

ve smyslu ustanovení písmene n)⁶⁰. Před použitím hrozby namířenou střelnou zbraní policista zváží, zda účelu sledovaného zákrokem nelze dosáhnout použitím jiného donucovacího prostředku. Hrozbu namířenou střelnou zbraní použije policista zejména proto, aby zajistil bezpečnost svou nebo jiné osoby před protiprávním útokem, pokud útok bezprostředně hrozí, trvá nebo podle všech indicií bude pokračovat, aby zabránil útěku prchající osoby, která byla přistížena při páchání úmyslného trestného činu nebo je důvodně podezřelá z jeho spáchání, nebo zabránil násilnému vstupu nepovolaných osob do chráněných objektů nebo prostorů nebo na místa, kam je vstup zakázán⁶¹.

- **o) varovný výstřel**

Varovný výstřel je stejně jako hrozba střelnou zbraní jedním z nejdůležitějších donucovacích prostředků, který se používá v situaci, kdy lze důvodně předpokládat změnu situace tak, že bezprostředně nastanou podmínky pro použití zbraně (obdobně jako u hrozby střelnou zbraní). Na rozdíl od hrozby zbraní, kterou je většinou třeba z taktických důvodů doprovodit důrazným verbálním působením na psychiku pachatele, působí na psychiku varovný výstřel velmi intenzivně sám o sobě. Lze ho proto účinně použít v situacích, které jsou natolik nepřehledné, že neumožňují dostatečně upoutat pozornost osoby (osob) samotnou verbální výzvou s namířenou zbraní (situace, kdy stojí proti policistovi větší skupina osob, situace, kdy je psychika osob natolik excitována, že je použití verbálních výzev neúčinné, situace, kdy pro hlukovou clonu není možné účinně použít verbální výzvy se současnou hrozbou zbraní)⁶². Při použití varovného výstřelu je policista povinen dbát nutné opatrnosti se zřetelem na charakter místa a okolí zákroku (koncentrace obyvatel, bytová zástavba, hustota silničního provozu, terén, noční a denní doba, povětrnostní podmínky).

Varovný výstřel musí být veden do bezpečného prostoru tak, aby po celé dráze účinného dostřelu bylo minimalizováno nebezpečí ohrožení života, zdraví a majetku

---

⁶⁰ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 208.

⁶¹ POLICIE ČR. Policejní prezidium. Metodická příručka č. 1/2008, ředitele služby pořádkové policie k používání donucovacích prostředků příslušníků Policie České republiky.

⁶² VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 208

nezúčastněných osob a osoby, proti které zákrok směřuje. Při nesplnění těchto podmínek se varovného výstřelu jako donucovacího prostředku nepoužije⁶³.

- **p) pouta**

Pouty se rozumí všechny druhy pout, ať už jde o klasická pouta kovová, plastová pro jednorázové použití, poutací řemeny, opasek s pouty atd. Zákon taktéž neomezuje způsob jejich nasazení (před tělem, za tělem, ruce k nohám, spoutání více osob dohromady apod.). Při volbě způsobu použití pout je třeba aplikovat obecnou zásadu přiměřenosti. Podle tohoto ustanovení lze pouta použít, jsou-li splněny obecné podmínky pro použití donucovacích prostředků podle ustanovení § 53 odst. 1 **ZoPČR**⁶⁴.

Další oprávnění k použití pout vychází z ustanovení § 54 písm. a) až e) **ZoPČR**, v němž je uvedeno, že policista je oprávněn použít pouta a prostředek k zamezení prostorové orientace také ke spoutání osoby:

a) zajištěné,

b) zadržené,

c) zatčené,

d) dodávané do výkonu trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, ochranného léčení nebo ochranné výchovy, nebo

e) převzaté policistou k provedení procesních úkonů z vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, ochranného léčení nebo ochranné výchovy, je-li důvodná obava, že může být ohrožena bezpečnost osob, majetku nebo ochrana veřejného pořádku anebo že se osoba pokusí o útěk. Policista je oprávněn použít pouta ke vzájemnému připoutání dvou nebo více osob. Prostředek k zamezení prostorové orientace je policista oprávněn použít pouze tehdy, nelze-li účelu úkonu dosáhnout jinak.

---

⁶³ POLICIE ČR. Policejní prezidium. Metodická příručka č. 1/2008, ředitele služby pořádkové policie k používání donucovacích prostředků příslušníků Policie České republiky.

⁶⁴ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 209.

Dále je policista oprávněn použit pout k připoutání osoby dle ustanovení § 25 odst. 1 a 2 **ZoPČR**, který ukládá v odst. 1, že policista je oprávněn omezit možnost volného pohybu osoby, která fyzicky napadá policistu nebo jinou osobu, ohrožuje vlastní život, poškozujíc majetek nebo se pokusí o útěk, připoutáním k vhodnému předmětu, zejména pomocí pout. V odst. 2 následovně uvádí, že omezení podle odstavce 1 musí být ukončeno v okamžiku, kdy je zřejmé, že osoba jednání podle odstavce 1 nebude opakovat, nejdéle však po uplynutí 2 hodin od okamžiku připoutání.

- **q) prostředek k zamezení prostorové orientace**

Prostředek k zamezení prostorové orientace (např. zatmavené lyžařské brýle, kápě) se použije zejména při transportu nebezpečného pachatele⁶⁵.

6.2 Obecné podmínky a oprávnění k použití donucovacího prostředku

Obecné podmínky k použití donucovacích prostředků vycházejí z ustanovení § 53 **ZoPČR**, kde je v odst. 1 uvedeno mimo jiné i základní oprávnění k použití donucovacích prostředků, které zákonodárce vymezuje takto:

„Policista je oprávněn použít donucovací prostředek k ochraně bezpečnosti své osoby, jiné osoby nebo majetku anebo k ochraně veřejného pořádku“.

Na základě výše uvedeného ustanovení vyplývá, že donucovací prostředek lze použít pouze v případě ohrožení bezpečnosti policisty, bezpečnosti jiné osoby, bezpečnosti majetku a na ochranu veřejného pořádku. Donucovací prostředek se používá při naplnění příslušného zákonného důvodu, aniž by bylo stanoveno, proti komu nebo čemu je tohoto prostředku užito (osoba, zvíře či jiná věc)⁶⁶. Policista zejména vyhodnotí, zda jsou naplněny podmínky k použití donucovacích prostředků a je-li oprávněn některý z nich použít. Tyto podmínky budou splněny v případě, jestliže

---

⁶⁵ POLICIE ČR. Policejní prezidium. Metodická příručka č. 1/2008, ředitele služby pořádkové policie k používání donucovacích prostředků příslušníků Policie České republiky.

⁶⁶ MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009. s. 116.

bude třeba např. zajistit bezpečnost jiné osoby před útokem, který hrozí, trvá nebo podle všech známk bude pokračovat⁶⁷.

V případě tohoto oprávnění nespátřuji ze strany zákonodárného sboru České republiky nějaké opomenutí, které by znesnadňovalo aplikaci donucovacích prostředků při zákrocích policistů. Zákonodárce tímto jednoznačně vymezil důvody, kdy je policista oprávněn donucovací prostředek použít a dle mého názoru nic neopomněl. Zejména myslel na základní objekty chráněné zákonem a základní práva a svobody osob zaručené ústavními zákony, které zahrnuje pod pojem bezpečnost a dále oprávnil policisty použít donucovací prostředek k ochraně majetku a v případech nezákonného jednání, které porušuje veřejný pořádek.

Policista při služebním zákroku je dále dle ustanovení § 53 odst. 3 písm. a, b) **ZoPČR** „*oprávněn použít donucovací prostředek, který umožní dosažení účelu sledovaného zákrokem a je nezbytný k překonání odporu nebo útoku osoby, proti níž zakročuje*“. Jak již bylo výše uvedeno v ustanovení § 52 **ZoPČR**, je vymezen okruh donucovacích prostředků, které může policista použít, ale nikoli jejich hierarchie. O tom, který, resp. které z nich budou použity, musí tedy rozhodnout sám policista s ohledem na charakter a okolnosti konkrétní situace, sledovaný účel, povahu hrozícího nebezpečí, chráněný vztah nebo zájem, povahu odporu a případně i další skutečnosti a informace, které má k dispozici. Není tak povinen nejprve zvolit nejméně intenzivní prostředek a potom další. Postupovat má tak, aby bylo co možná nejefektivněji, v nejkratší době a s nejmenší újmou dosaženo cíle, jenž je použitím donucovacího prostředku sledován. Donucovací prostředek je policista oprávněn použít nejen k překonání odporu osoby, která se dopouští protiprávního jednání. Jako zásada platí, že lze použít pouze takový prostředek, který ještě postačuje k překonání odporu toho, kdo se dopouští protiprávního jednání⁶⁸.

---

⁶⁷ FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 131.

⁶⁸ MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009, s. 116-117.

6.2.1 Povinnost před použitím donucovacího prostředku

Tato povinnost policistovi při provádění služebního zákroku vyplývá z ustanovení § 53 odst. 2 **ZoPČR**, které policistovi ukládá tuto povinnost:

„Před použitím donucovacího prostředku je policista povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito donucovacích prostředků. To neplatí v případě použití prostředku k zabránění odjezdu vozidla. Od výzvy s výstrahou lze upustit v případě, že je ohrožen život nebo zdraví osoby a zákrok nesnese odkladu“.

Jednou z podmínek stanovených pro použití donucovacího prostředku je výzva policisty směřovaná k narušiteli. Součástí výzvy musí být použito slov „*Jménem zákona!*“. Výzva musí dále obsahovat i výstrahu, že při neupuštění od protiprávního jednání bude použito donucovacích prostředků⁶⁹. V praxi by tato výzva měla být policisty formulována přibližně takto: „*Policie České republiky, jménem zákona zanechte protiprávního jednání nebo bude použito donucovacích prostředků*“.

Smyslem výše uvedeného ustanovení je zajistit, aby protiprávní jednání bylo ukončeno pokud možno bez použití donucovacích prostředků. Policista není ovšem povinen předem sdělit, jaký konkrétní donucovací prostředek použije. Je tomu tak proto, že s ohledem na vývoj konkrétní situace, např. její gradaci, bude někdy nucen použít jiný donucovací prostředek, než původně zamýšlel. Od výzvy s výstrahou lze upustit jen v případě ohrožení života a zdraví, nikoli tedy majetku, a to za podmínky, že zákrok nesnese odkladu (hrozí nebezpečí z prodlení)⁷⁰. Další výjimkou je neuplatnění výzvy v případě použití prostředku k zabránění odjezdu vozidla (zastavovací pás, zahrazení cesty vozidlem nebo jiný vhodný prostředek)⁷¹.

6.2.2 Povinnost při použití donucovacího prostředku

Jedná se o povinnost vyplývající z ustanovení § 53 odst. 5 **ZoPČR**, které ukládá policistovi tuto povinnost: „*Policista při použití donucovacího prostředku dbá*

---

⁶⁹ ŠKODA, J., VEVEŘA, F., ŠMERADA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň, 2013. s. 207.

⁷⁰ MATEŠ, P., HORZINKOVÁ, E., HRMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009, s. 116.

⁷¹ ŠKODA, J., VEVEŘA, F., ŠMERADA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň, 2013. s. 207.

na to, aby nezpůsobil osobě újmu zřejmě nepřiměřenou povaze a nebezpečnosti jejího protiprávního jednání“.

Z ustanovení vyplývá, že policista při použití donucovacích prostředků může způsobit osobě, vůči níž zákrok směřuje, i větší újmu, než která odpovídá povaze a nebezpečnosti jejího protiprávního jednání. Na druhé straně nesmí být osobě způsobena újma zřejmě nepřiměřená. Jde zejména o volbu konkrétního donucovacího prostředku a intenzitu použití (jiný prostředek ke zvládnutí agresivního jedince zvolí urostlý policista a jiný drobná policistka)⁷².

6.3 Rozbor některých otázek spojených s použitím donucovacích prostředků

Níže uvedené otázky jsou zpracované za pomoci interních zdrojů PČR, a to zejména stanoviska Odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra vedený pod Čj.: MV-96415-2/OBP-P-2010.

1. Jak bude v případě použití jiného předmětu, majícího povahu použití obušku (například dřevěné nebo kovové tyče), tento zákrok policisty posuzován (bude tento předmět považován za „jiný úderný prostředek“ podle § 52 písm. c) ZoPČR, nebo bude tento postup hodnocen jako postup v rámci nutné obrany a krajní nouze, případně jiných zákonných kritérií)?

Pod pojem obušek a jiný úderný prostředek spadají předměty určené či použité k tupému úderu. Jak již bylo uvedeno v kapitole 6.1, tento donucovací prostředek zahrnuje různé druhy obušků, tonf, teleskopických obušků, distančních tyčí apod. Jedná se tedy o prostředky, které se vyrábějí a prodávají k tomu, aby sloužily za účelem úderů. Zároveň sem ale spadají i jiné předměty, které nebyly vyrobeny a prodávány za účelem úderů, ale lze je za stejným účelem se stejnými účinky použít. Za tyto předměty se považuje cokoliv, co je svým účelem a mechanismem použití a účinky srovnatelné s obuškem (např. nalezená či ve střetu osobě odebraná dřevěná nebo kovová krátká tyč či baterka). Tedy musí jít o prostředky, které jsou svými účinky a vlastnostmi srovnatelné s účinky a vlastnostmi obušku či jiného úderného

---

⁷² FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 132.

prostředku. Tedy nejde samozřejmě o příliš dlouhé či těžké tyče (traverza, lešenářská trubka apod.), ty již mají účinky a vlastnosti odlišné od obušků a výcvik s obuškem není pro použití těchto předmětů dostatečný. Lze je proto použít pouze v nutné obraně či krajní nouzi.

2. Ve kterých případech může policista použít slzotvorný prostředek proti pachateli, který klade pouze pasivní odpor?

Vždy je třeba obecně posoudit, zda použití prostředku umožní dosažení účelu zákroku a zda je nezbytné pro překonání odporu (§ 53 odst. 3 **ZoPČR**) a dále zda použitím prostředku nevznikne bezdůvodná újma a zásah nepřekročí míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného zákrokem (tedy zásada přiměřenosti - § 11 **ZoPČR**). Případy možnosti použití slzotvorného prostředku proti pachateli, který klade aktivní odpor, nelze taxativně vyjmenovat. Vždy bude záviset na konkrétní situaci.

V některých případech pasivního odporu však lze použít i slzotvorné prostředky, a to zejména:

- jsou-li informace o nebezpečnosti osoby, typicky o jejím předchozím agresivním chování (např. jsou policisté přivoláni ke rvačce, k napadání osob, k demolování majetku),
- ze současného chování osoby plyne hrozba agrese (osoba vyhrožuje, projevuje se jinak agresivně, schovává ruce či si jimi sahá do kapes nebo pod bundu, takže policisté nevidí, co v nich má apod.), nebo
- pokud je v situaci větší nepoměr sil (výrazná fyzická nebo početní převaha) v neprospěch zasahujícího policisty (typicky např. zasahuje-li policistka proti muži) a z celkové situace plyne, že nebezpečí útoku osob nebo osoby trvá.

3. Pokud pachatel i po použití slzotvorného prostředku nereaguje na výzvy policistů, aby si lehl na zem, mohou ho policisté donutit k uposlechnutí například úderem teleskopickým obuškem na nohu?

To závisí na tom, zda osoba po použití slzotvorného prostředku klade odpor pasivní či aktivní. Pokud klade pouze pasivní odpor, tak platí, že obušku lze použít

pouze formou tlaku či páky. Pokud klade aktivní odpor (např. rozejde se či rozběhne se na policisty, snaží se na ně útočit údery, zachytit je, tedy používá nějaké formy fyzického násilí proti policistům), je možné použít obušek i formou úderu. Úder může být veden na končetiny, a pokud hrozí přímé ohrožení života či zdraví, pak i na hlavu či krk.

4. Pachatel neuposlechl výzvy a začal náhle zkracovat vzdálenost směrem k policistovi. Ten má již vytasen teleskopický obušek a v okamžiku zkracování vzdálenosti pachatelem začne podporovat své pokyny švihy obuškem do vzduchu směrem proti němu. Tímto způsobem chce posílit své výzvy a přimět pachatele k jejich uposlechnutí. Pokud by ale osoba i přesto postupovala vpřed a došlo by tak ke kontaktu s obuškem a tím k úrazu pachatele, jednal policista v souladu se zákonem?

Ano, policista může takto postupovat, a v případě, že by osoba přesto byla zasažena, je to na její odpovědnost. V těchto případech nelze jinak vykládat zkracování vzdálenosti pachatele směrem k policistovi jako pokus zaútočení na policistu.

5. Lze provádět úder střelnou zbraní s nábojem v nábojové komoře?

Ano lze, pokud jde o zbraň, která je konstrukčně či jinak zabezpečena proti nechtěnému výstřelu. Obecně zde vycházíme z předpokladu, že policie je v současnosti vybavena pistolemi takové konstrukce, která vylučuje náhodný výstřel při úderu do ní, při pádu, při zatlačení na pistoli zpředu apod. Taktéž vycházíme z předpokladu, že je každý policista samozřejmě v používání úderu zbraní také vycvičen.

6. Je tasení obušku nebo slzotvorného prostředku již jejich samotné použití ve smyslu zákonných ustanovení o použití donucovacích prostředků?

Není, jejich použitím ve smyslu zákona je až jejich použití způsobem, ke kterému jsou vyrobeny, tedy u obušku kontaktem s tělem osoby (úder, páka, tlak

ad.), u slzotvorného prostředku pak vypuštěním dráždivé náplně. Jde tedy zde pouze o psychologickou podporu výzev policisty. (Nicméně vzhledem k obecné zásadě přiměřenosti a zdvořilosti platí zásada, že by tento úkon neměl být používán libovolně ke zbytečnému šikanování osob v situacích, které si to nijak nevyžadují.)

7. Donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní – kdy je to již hrozba a kdy taktický prvek, např. zbraň v taktické poloze u nohy, před tělem (sklopená) apod.?

Přesně podle dikce zákona § 52 písm. n) **ZoPČR**: hrozba je to pouze tehdy, když je zbraň na osobu „namířena“, tj. ústí hlavně směřuje k osobě. Samotné položení ruky na pažbu nebo i vytažení zbraně z pouzdra, aniž by hlaveň mířila na osobu, není donucovacím prostředkem ve smyslu § 52 písm. n) **ZoPČR**, jde pouze o taktický prvek.

7 Oprávněné použití zbraně policisty

V této kapitole bude navázáno na oprávnění použití zbraně dle ustanovení § 32 **TrZ** jako okolnosti vylučující protiprávnost, jejíž právní úprava byla analyzována v kapitole 4. Uvedené ustanovení v § 32 **TrZ** stanovuje: „*Trestný čin nespáchá, kdo použije zbraně v mezích stanovených jiným právním předpisem*“. Z uvedeného ustanovení vyplývá, že meze a podmínky pro oprávnění použít zbraň stanoví jiný právní předpis. Pro případy použití zbraně policisty tyto meze a podmínky stanovuje **ZoPČR**.

Použití zbraně policistou je nejdůležitějším a současně zpravidla i nejzávažnějším zásahem do integrity lidí v rámci oprávnění policistů, k němuž může dojít v souvislosti s prováděním zákroků, a to s ohledem na následky. Jde také o nejvýznamnější oprávnění policisty, které zákon chápe jako krajní možnost při výkonu jeho pravomoci⁷³. V souvislosti s použitím zbraně nelze opomíjet, že právo na život je součástí významných mezinárodních paktů (např. Všeobecná deklarace lidských práv, Evropská úmluva a další), ale i ústavního pořádku České republiky. Úprava použití zbraně i samotná aplikační praxe proto musí minimalizovat dopady tohoto použití⁷⁴.

Použitím zbraně se rozumí její použití takovým způsobem, k jakému je vyrobena, např. (u střelné zbraně je to mířená střelba proti osobě, zvířeti nebo věci). Použití zbraně jiným způsobem je podřazeno pod donucovací prostředky (viz kapitola 6 - hrozba namířenou střelnou zbraní, varovný výstřel, úder střelnou zbraní).

ZoPČR nerozlišuje, zda policista při zákroku použije zbraň služební nebo soukromou. To se však netýká zbraní zakázaných, které jsou-li pro výzbroj policie schváleny, mohou být pouze zbraněmi služebními. Použití zbraně služební i soukromé v rámci zákroku podléhá zákonu o policii. Střelná zbraň soukromá podléhá obecně režimu zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních střelivu⁷⁵. Podmínky pro použití

---

⁷³ MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009, s. 121.

⁷⁴ ŠKODA, J., VEVERA, F., ŠMERADA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň, 2013. s. 213.

⁷⁵ MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009, s. 121.

soukromé či služební zbraně policistou nalezneme v interních normativních aktech, a to v závazném pokynu policejního prezidenta č. 156 ze dne 12. prosince 2008 o zabezpečování, přidělování a nošení služebních zbraní, střeliva a munice v Policii České republiky. Tento interní normativní předpis v Čl. 11 odst. 6, kde je uvedeno: „*V době mimo výkon služby může policista k provedení zákroku použít i soukromou zbraň, a to za stejných podmínek jako zbraň služební.*“

7.1 Pojem zbraň dle zákona o Policii České republiky

Pro účely oprávněného použití zbraně je zapotřebí vymezit pojem zbraň v souvislosti s použitím zbraně policistou a rozebrat některé technické aspekty zbraně, které jsou úzce spjaté s právní úpravou jejího užití dle **ZoPČR**.

Jak již bylo uvedeno při analýze právní úpravy oprávněného použití zbraně jako okolnosti vylučující protiprávnost v kapitole 4, co se rozumí zbraní, stanoví příslušné zákonné předpisy, v nichž je tento pojem definován různě. Z tohoto důvodu je z hlediska dané problematiky zbytečné se zabývat vymezením pojmu zbraně dle právních předpisů (např. zákon o zbraních a střelivu), které nestanovují meze a podmínky k oprávněnému použití zbraně policistou.

ZoPČR stanovuje, co se rozumí zbraní ve třech různých významech. V ustanovení § 111 písm. e) uvádí, že „*zbraní se rozumí cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším, nestanoví-li tento zákon jinak*“. Uvedené ustanovení obsahuje obecnou definici zbraně, která vychází z trestně právního pojetí, a to z ustanovení § 118 **TrZ**, které vymezuje spáchání trestného činu se zbraní a zároveň stanovuje „*...zbraní se tu rozumí, pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším*“.

K této obecné definici **ZoPČR** dále pojem zbraně konkretizuje v ustanovení § 38 odst. 5, ve kterém je uvedeno, že zbraně a střelivo a munice včetně výbušnin, které jsou ve školách a školských zařízeních určeny ke vzdělávání a výcviku policistů, jsou výzbrojí policie, a následně toto ustanovení vymezuje pojem zbraně pro účely výcviku v policejních školách, kde se zbraní rozumí „*...zbraň střelná včetně střeliva a doplňků zbraně, výbušnina, speciální výbušný předmět, průlomový pyrotechnický prostředek a speciální náloživo*“. Toto ustanovení má za cíl řešit výkladové problémy, řeší nejasnosti způsobující v praxi problémy, jež se týkají nakládání se zbraněmi, střelivem, výbušninami apod. určenými k výcviku policistů - pyrotechniků,

v policejních školách⁷⁶. Poslední definici zbraně nalezneme v ustanovení § 56 odst. 5 **ZoPČR**, pro jehož účely se zbraní rozumí „*zbraň střelná včetně střeliva a doplňků zbraně, vyjma vrhacího prostředku majícího povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky, dále zbraň bodná a sečná, výbušnina, speciální výbušný předmět, průlomový pyrotechnický prostředek a speciální náloživo*“.

Ustanovení definuje zbraně užívané policistou při zákrocích. Za zbraň se zde považují jak zbraně střelné, tak i tzv. chladné zbraně a rovněž i další prostředky, které běžně jako zbraň chápány nejsou a podle dosavadní právní úpravy byly zařazeny mezi speciální zbraně (výbušnina, speciální výbušný předmět a speciální náloživo). V rámci definice zbraně lze nalézt pod pojmem střelné zbraně i dosavadní speciální zbraně jako odstřelovací pušku, brokovou zbraň, zbraň se zařízením na osvětlení cíle, speciálně upravenou střelnou zbraň aj.)⁷⁷. Ustanovení zohledňuje zejména výjimky, které má policie z obecné úpravy zákona č. 119/2002 o střelných zbraních a střelivu, zejména možnost užívat zakázané zbraně a střelivo⁷⁸.

Zbraně bodné a sečné, které jsou uvedeny v definici zbraně, dle výše uvedeného ustanovení nemají v celém právním řádu žádnou právní úpravu.

Výbušnina, speciální výbušný předmět, průlomový pyrotechnický prostředek a speciální náloživo jsou částečně vymezeny v ustanovení § 21 zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje nakládání s výbušninami.

7.1.1 Technické aspekty zbraně

Zbraň lze obecně z technického hlediska definovat jako nástroj, popřípadě zařízení přizpůsobené k ranivému účinku na živý organismus nebo ničení objektů⁷⁹. Z této obecné definice vychází i základní dělení zbraní, které je rozděleno podle způsobu, jímž je ranivá energie předávána cíli, a to na zbraně chladné, zbraně úderné

---

⁷⁶ ŠKODA, J., VEVEŘA, F., ŠMERADA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň, 2013. s. 162.

⁷⁷ ŠKODA, J., VEVEŘA, F., ŠMERADA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň, 2013. s. 218-219.

⁷⁸ MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009, s. 124.

⁷⁹ HRAZDÍRA, I., KOVÁRNÍK, L., NOVOTNÝ, F. *Použití zbraně a zákon*. Praha, 2000. s. 31.

a zbraně střelné. Pro účely dané problematiky se na základě výše uvedeného ustanovení § 56 odst. 5 **ZoPČR** budeme mimo jiné převážně věnovat technickým hlediskům zbraně střelné, s níž je spojeno oprávněné použití zbraně policistou, neboť je střelná zbraň v uvedeném ustanovení jednoznačně vymezena.

Na základě způsobu ranivého účinku vymršťuje střelná zbraň na dálku střelu rozrušující svou dopadovou energií zasažený cíl⁸⁰. Zbraň střelná je dále definována v bodě 1 přílohy k zákonu č. 119/2002 o střelných zbraních a střelivu, kde je uvedeno, že střelná zbraň je „zbraň, u které je funkce odvozena od okamžitého uvolnění energie při výstřelu, zkonstruovaná pro požadovaný účinek na definovanou vzdálenost“. Tato obecná definice zahrnuje tedy v sobě všechny ostatní pojmy, jako jsou zbraně palné, mechanické, vojenské atd. bez ohledu na to jakým druhem energie zbraň disponuje⁸¹. Z hlediska oprávnění použití zbraně je zbytečné dále uvádět další dělení střelných zbraní z různých hledisek.

V této kapitole u podkapitoly 7.1 byly uvedeny některé dosavadní speciální druhy zbraní, které lze dle definice zbraně v ustanovení § 56 odst. 5 **ZoPČR** dovodit, a proto tyto zbraně budou na základě jejich uvedení blíže specifikovány níže.

Odstřelovací puška – o účelu, k němuž se tato puška užívá, hovoří dostatečně už její název. Slouží ke zneškodnění nepřátelských cílů střelbou na velkou vzdálenost. Tento úkol klade značné požadavky na její technické vlastnosti. Zbraň proto bývá osazena speciální hlavní, mířidly a spoušťovým i závěrovým ústrojím⁸².

Broková zbraň – je definována v bodě 8 přílohy k zákonu č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu jako „palná zbraň s hlavní (hlavněmi) pro střelbu s brokovými náboji, popřípadě speciálními náboji pro brokovou zbraň“.

Zbraň se zařízením na osvětlení cíle – jedná se o střelnou zbraň se zařízením k osvětlení cíle, umístěném v předpažbí nebo pistolové rukojeti, které lze obvykle ovládat

---

⁸⁰ HRAZDÍRA, I., KOVÁRNÍK, L., NOVOTNÝ, F. *Použití zbraně a zákon*. Praha, 2000. s. 31.

⁸¹ TERYNGEL, J., KREML, A. *Zákon o zbraních a střelivu s komentářem*. Praha, 2004. s. 143.

⁸² HARTINK, E. A. *Encyklopedia of Army Rifles*. Lisse : Rebo International, 1999. s. 15.

samostatným vypínačem. Výhody zařízení se projevují především při prohledávání budov. V případě, že osa vývrtu hlavně souhlasí s osou světelného paprsku, může být světelný zdroj použit také jako pomůcka pro zamíření⁸³.

7.2 Obecné podmínky pro použití zbraně policistou

Obecné podmínky pro použití zbraně policistou vycházejí z ustanovení § 56 **ZoPČR**, kde v odst. 2 policistovi toto ustanovení ukládá, že „*použití zbraně v případech uvedených v odstavci 1 písm. a) až f) je přípustné pouze za podmínky, že užití donucovacího prostředku by bylo zřejmě neúčinné*“. Na základě tohoto ustanovení zákonodárce policistovi v případech uvedených v odst. 1 písm. a) až f) ukládá oprávnění použít zbraň jen za předpokladu, že užití donucovacích prostředků stanovených v ustanovení § 52 **ZoPČR** je zřejmě nepostačující k dosažení účelu sledovaného zákrokem.

7.2.1 Povinnost před použitím zbraně

Ustanovení § 56 odst. 3 **ZoPČR** stanovuje před použitím zbraně obdobně jako před použitím donucovacích prostředků povinnost: „*před použitím zbraně v případech uvedených v odstavci 1 písm. a) až e) je policista povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito zbraně. Od výzvy s výstrahou lze upustit v případě, že je ohrožen život nebo zdraví policisty nebo jiné osoby a zákrok nesnese odkladu*“.

Policista je tímto ustanovením vázán vyzvat v uvedených případech nejprve osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání s výstrahou použití zbraně. Tuto povinnost je policista povinen splnit před použitím zbraně. V případě neuposlechnutí výzvy osoby, proti které směřuje výzva, je oprávněn dle situace po této výzvě použít zbraň. Zároveň zákonodárce uvádí i výjimky, kdy policista od výzvy může upustit, a to v případě, že hrozí nebezpečí z prodlení při ohrožení života nebo zdraví policisty nebo jiné osoby a zákrok nesnese odkladu.

7.2.2 Povinnosti při použití zbraně policistou

Povinnosti při použití zbraně jsou stanoveny v ustanovení § 56 odst. 4 **ZoPČR**, kde je uvedeno: „*při použití zbraně je policista povinen dbát nutné opatrnosti,*

---

⁸³ HARTINK, E. A. *Encyklopedia of Army Rifles*. Lisse : Rebo International, 1999. s. 62.

zejména neohrozit život jiných osob, a co nejvíce šetřit život osoby, proti níž zákrok směřuje. Uvedené ustanovení policistovi ukládá, že při použití zbraně v žádném případě nesmí ohrozit život jiných osob (nezúčastněných osob) a zároveň šetřit život osoby, proti které zakročuje. Cílem tohoto ustanovení je minimalizace následků spojených s použitím zbraně. Šetřením života osoby, proti níž policista zakročuje, je myšleno zejména nemířit na orgány důležité pro zachování životních funkcí. Výjimkou jsou případy, kdy usmrcení je jedinou možností, jak zabránit závažným následkům, které mohou být při neusmrcení pachatele způsobeny (např. usmrcení rukojmí)⁸⁴.

7.3 Jednotlivá oprávnění k použití zbraně policistou

Oprávnění k použití zbraně policistou nalezneme v ustanovení § 56 odst. 1 písm. a) až e) **ZoPČR**, kde zákonodárce stanovuje policistovi oprávnění použít zbraň za těchto okolností:

- **a) v nutné obraně nebo v krajní nouzi**

Ustanovení opravňuje policistu použít zbraň na základě výše uvedených okolností vylučujících protiprávnost, jejichž meze a podmínky byly analyzovány v kapitole 4. okolností vylučujících protiprávnost. V tomto ustanovení zákonodárce jasně stanovil zákonné podmínky, v nichž je policista oprávněn použít zbraň, a to v podmínkách nutné obrany a krajní nouze.

Jak již bylo v uvedené kapitole o okolnostech vylučujících protiprávnost uvedeno, v podmínkách nutné obrany jedná ten, kdo se dopouští činu jinak trestného, ale není za tento čin nijak odpovědný. Za nutnou obranu se považuje takové jednání, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájmy chráněné trestním zákonem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku⁸⁵ (např. policista oprávněně použije zbraň při zákroku, při kterém došlo ze strany pachatele k útoku na jeho osobu s cílem zbavit jej služební zbraně). V tomto případě je možné, aby policista použil zbraň, a to za předpokladu dodržení mezí a podmínek nutné obrany dle **TrZ**, (viz kapitola 4). Zároveň ale policista musí dodržet

---

⁸⁴ ŠKODA, J., VEVEŘA, F., ŠMERADA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň, 2013. s. 218.

⁸⁵ FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 134.

podmínky pro použití zbraně vycházející ze **ZoPČR**, které byly rozpracovány v podkapitole 7.2.

Krajní nouze je jednání, které by jinak mohlo být trestným činem, ale osoba se ho dopustila v situaci, kdy odvracela nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem. Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak, anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet (např. policista oprávněně použije zbraň za účelem otevření a zjednání si přístupu do obydlí, jiného prostoru a na pozemek a provedení tam potřebných úkonů nebo jiných opatření, jestliže vstup je tam nezbytný pro ochranu života a zdraví osob, anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti a v daném případě nebezpečí přímo hrozící poruchou chráněných hodnot, nelze odvrátit jinak)⁸⁶. V tomto případě je možné, aby policista použil zbraň, a to také za předpokladu dodržení mezí a podmínek krajní nouze dle **TrZ**, (viz kapitola 4) a také jak v předešlém případě nutné obrany dodržení podmínek pro použití zbraně vycházejících ze **ZoPČR**.

V případě tohoto oprávnění použití zbraně policistou při zákrocích nespátřují žádné nejasnosti, a to z toho důvodu, že se jedná o jasně dané okolnosti vycházející z **TrZ**, kdy je policista oprávněn zbraň použít.

- **b) jestliže se nebezpečný pachatel, proti němuž zakročuje, na jeho výzvu nevzdá nebo se zdráhá opustit svůj úkryt**

V tomto ustanovení narážíme na pojem nebezpečného pachatele, který není v našem právním řádu nikde legálně definován. Vzhledem k tomu, že ustanovení je přímo vázáno na pojem nebezpečného pachatele a použití zbraně policistou je nejdůraznějším a současně zpravidla i nejzávažnějším zásahem do integrity lidí v rámci oprávnění policistů, při němž může dojít i k usmrcení osoby, proti níž je zbraň použita, je pro mne nedefinování tohoto pojmu značným pochybením zákonodárského sboru České republiky. Z hlediska chráněných zájmů a jejich hierarchie je život osoby dle **TrZ** na prvním místě a použití zbraně proti osobě, při níž může dojít i k jejímu usmrcení by mělo mít jednoznačnou a bezpečnou právní úpravu k odlišení pachatele

---

⁸⁶ FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 134-135.

od nebezpečného pachatele. Zároveň nelze opomenout také právo na život zaručené ústavními právními předpisy, které zároveň ukládají výjimku, že porušením práv není, jestliže byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné. K tomu, aby byla uvedená výjimka vyplývající z ústavních právních předpisů řádně dodržena v souvislosti s tímto ustanovením a policista se tak nevystavoval nebezpečí použití zbraně proti osobě, která není nebezpečným pachatelem, je zapotřebí ze strany zákonodárného sboru České republiky pojem nebezpečného pachatele jednoznačně definovat, aby nedošlo ze strany policisty k jednání, které by mohlo být dle zákona trestné.

Dále kromě výše uvedených vlastních postojů k pojmu nebezpečného pachatele se rovněž rozcházejí i jednotlivé komentáře autorů k **ZoPČR**.

Jeden z komentářů uvádí, že je nutné přihlížet k nebezpečnosti jednání takové osoby. Nebezpečným pachatelem může být tedy ozbrojený pachatel, pachatel závažného trestného činu přistižený při jeho spáchání, dále ten, kdo drží rukojmí apod. Dále komentář uvádí, že za obecnou podmínku lze považovat vyhodnocení, že v dané situaci představuje pachatel tak závažné ohrožení např. pro život anebo zdraví jiných osob nebo pro majetek, že z hlediska veřejného zájmu je možné jej považovat za pachatele nebezpečného, a je tudíž akceptovatelný postup, kdy hrozící nebezpečí je eliminováno za cenu zranění nebo i zabití takové nebezpečné osoby⁸⁷. Uvedený komentář uvádí, že pachatel představuje tak závažné ohrožení i pro majetek, že z hlediska veřejného zájmu je možné jej považovat za pachatele nebezpečného. S tímto postojem autorů uvedeného komentáře se neztotožňuji na základě toho, že jsou jediní, kdo ve svém komentáři k **ZoPČR** označují pachatele ohrožujícího závažným způsobem majetek jako pachatele nebezpečného a dále, že jako policista bych takového pachatele za nebezpečného neoznačil, a to na základě přihlídnutí k hierarchii zájmů chráněných trestním zákonem.

V jiném komentáři je uvedeno, že je jím třeba rozumět zejména pachatele závažnějších trestných činů proti životu a zdraví osob, pachatele ozbrojeného, pachatele jiného závažného trestného činu, zejména pokud ho policista přistihne při spáchání trestného činu nebo bezprostředně poté, nebo pachatele, kterého z jiných závažných důvodů policista vyhodnotí v konkrétní situaci jako zvlášť nebezpečného

---

⁸⁷ ŠKODA, J., VEVERA, F., ŠMERADA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň, 2013. s. 215.

pro život či zdraví jiných (např. agresivní ozbrojená osoba pod vlivem návykových látek). Jde tedy v zásadě o pachatele, kteří představují natolik závažnou hrozbu pro život či zdraví, že možnost, že takový pachatel bude policistou střelbou těžce zraněn nebo dokonce zabit, je z hlediska zájmu společnosti přijatelnější než možnost nezakročení proti takovému pachateli⁸⁸.

Další dva komentáře uvádějí shodně, že pro účely **ZoPČR** se jím rozumí pachatel zvlášť závažného trestného činu, pachatel úmyslného trestného činu, k jehož stíhání zavazuje Českou republiku vyhlášená mezinárodní smlouva, pachatel jiného závažného trestného činu, kterého policista přistihl při činu, osoba, která uprchla z vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody a pachatel, kterého policista podle jiných okolností důvodně pokládá za zvlášť nebezpečného pro život a zdraví osob⁸⁹.

Výše uvedené komentáře autorů k pojmu nebezpečného pachatele ve svých komentářích neodkazují na žádná stanoviska, ze kterých jejich právní výklad vychází.

Dále lze pojem nebezpečného pachatele nalézt v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2006, vedeno pod sp. zn. 6 Tdo 798/2006, kde se konstatuje, že nebezpečným pachatelem je zvlášť nebezpečný recidivista, pachatel úmyslného trestného činu, o kterém vyjde najevo, že je ozbrojen, vězeň na útěku a osoba, která byla Policií ČR za nebezpečného pachatele výslovně označena. K tomu Nejvyšší soud v citovaném usnesení zároveň dovodil, že se jedná o příliš restriktivní vymezení a je nutné každý případ posuzovat zvlášť.

Usnesení uvádí, že nebezpečným pachatelem je mimo jiné i zvlášť nebezpečný recidivista. Nový trestní zákoník už pojem „zvlášť nebezpečný recidivista“ nezná. To ale neznamená, že by recidiva přestala být přitěžující okolností. Ustanovení § 42 písm. p) **TrZ** řadí opakování trestného činu mezi přitěžující okolnosti. Ustanovení § 41 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., zrušeného **TrZ** bylo nahrazeno ustanovením § 59 odst. 1 nového **TrZ**. Podle tohoto ustanovení je možné pachateli, který znovu spáchal zvlášť závažný zločin (úmyslný trestný čin, na který

---

⁸⁸ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 218.

⁸⁹ FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 135.

MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009. s. 121-122.

trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let – ustanovení § 14 odst. 3 nového **TrZ**), ač již byl pro takový nebo jiný zvlášť závažný zločin potrestán, může soud uložit trest v horní polovině trestní sazby odnětí svobody stanovené v trestním zákoně, jejíž horní hranice se zvyšuje o jednu třetinu, jestliže závažnost zvlášť závažného zločinu je vzhledem k takové recidivě a ostatním okolnostem případu vysoká nebo možnost nápravy pachatele je ztížena⁹⁰.

Některé výše uvedené komentáře autorů k pojmu nebezpečného pachatele a usnesení nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2006 uvádějí, že nebezpečným pachatelem je i osoba, která byla Policií ČR nebo policistou za nebezpečného pachatele výslovně označena. V tomto případě je potřeba poukázat na některá hlediska související s označením nebezpečného pachatele policistou, které dle mého názoru budou rozhodující.

V první řadě policista je při zákroku, při němž se rozhoduje o použití zbraně, vystaven zvýšené psychické zátěži, při které na něho působí mimo jiné i stresové faktory. V druhé řadě každý policista (vzhledem ke zkušenostem z výkonu služby) nebude zpravidla mít stejný pohled na závažnost jednání pachatele ohrožující zájmy chráněné zákonem. Na základě uvedených hledisek se domnívám, že právě tato hlediska mohou značně ovlivnit označení nebezpečného pachatele policistou, a tím by mohlo dojít k použití zbraně proti osobě, která nebezpečným pachatelem není. Z tohoto důvodu bych také uvítal od zákonodárského sboru České republiky legální definici nebezpečného pachatele, která by současně ochránila životy osob, které nemusí být při páchaní protiprávního jednání, jež ohrožuje chráněné zájmy nebezpečným pachatelem, ale zároveň policisty před možným neoprávněným použitím zbraně.

Za úkryt lze považovat cokoliv, co podstatně znemožňuje sledovat činnost osoby. Tyto situace jsou takticky obtížné, neboť z nich policistovi hrozí značné riziko při útoku z úkrytu ze strany pachatele, a to jak během přesunu k úkrytu,

---

⁹⁰ POLICIE ČR. Policejní prezident Policie České republiky. Odbor vzdělávání. Stanovisko prezidia Policie České republiky ze dne 4. listopadu 2011, vedeno pod Č.j.:PPR-20591/ČJ-2011-0099RV.

tak v momentu kontaktu s pachatelem. Toto ustanovení proto umožňuje řešit tyto situace i střelbou na tento úkryt tak, aby se mohl policista střelbou krýt dříve, než se přesune k tomuto úkrytu a dostane se k pachateli. Toto ustanovení také umožňuje použít zbraň i proti věci (např. zámek zamčených dveří bytu, ve kterém se skryl nebezpečný pachatel). Podmínkou použití zbraně je předchozí marná výzva ke vzdání se nebo opuštění úkrytu⁹¹.

- **c) aby zamezil útěku nebezpečného pachatele, jehož nemůže jiným způsobem zadržet,**

Pojem nebezpečného pachatele byl analyzován v předchozím ustanovení, a proto se nebudeme tímto pojmem dále zabývat. Pro účely tohoto ustanovení útekem budeme rozumět jakýkoliv únik nebezpečného pachatele, proti němuž policista zakročuje, z jeho dosahu. Zákonnou podmínkou použití zbraně v tomto případě je skutečnost, že nebezpečného pachatele v okamžiku úniku nelze zadržet jiným způsobem (např. služebním psem, nebo použitím některého z donucovacích prostředků)⁹².

Vzhledem k zakotvení legálně nedefinovaného pojmu nebezpečného pachatele do výše uvedeného oprávnění je jeho právní úprava pro mne nedostačující a dle mého názoru pro policisty při zákrocích riziková stejně jako v oprávnění dle ustanovení § 56 odst. 1 písm. b) **ZoPČR**.

- **d) nelze-li jinak překonat aktivní odpor směřující ke zmaření jeho závažného zákroku,**

Dle výše uvedeného oprávnění narážíme na další zákonodárcem legálně v celém právním řádu nedefinovaný pojem, a to závažný zákrok.

Závažným služebním zákrokem se dle komentářů k **ZoPČR** rozumí takový zákrok, který směřuje zpravidla proti nebezpečnému pachateli, jenž svým aktivním jednáním znemožňuje dokončení nebo provedení tohoto zákroku. Samotný odpor musí

---

⁹¹ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 218.

⁹² MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009. s. 122.

být takové intenzity, že jej policista nemůže překonat jinak⁹³. Dle tohoto ustanovení lze také použít dále zbraň i proti věci, např. proti zámku dveří, které brání provedení nebo dokončení závažného zákroku. Současně se musí dle tohoto ustanovení jednat o aktivní odpor, nepostačí odpor pasivní (např. posazení se na zem, držení se předmětů apod.).

Toto oprávnění a jeho právní úprava je dle mého názoru velice nedostačující. Důvodem mého postoje je fakt, že zákonodárce nedefinuje základní pojem tohoto oprávnění, a to závažný zákrok, se kterým je toto oprávnění úzce spjaté a zároveň dle komentářů k **ZoPČR** je toto oprávnění spojeno s dalším nedefinovaným pojmem nebezpečného pachatele. Z těchto důvodů považuji toto oprávnění vzhledem k právní úpravě jako nedostačující pro jeho aplikaci při zákrocích policistů.

- **e) aby odvrátil násilný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt anebo prostor,**

Za střežený nebo chráněný objekt nebo prostor je třeba považovat především chráněné objekty a prostory podle ustanovení § 48 odst. 2 a 3 **ZoPČR**, kde je v odst. 2 uvedeno, že *„chráněným objektem a prostorem se rozumí objekty a prostory zvláštního významu pro vnitřní pořádek a bezpečnost, o nichž tak rozhodne vláda; chráněným objektem a prostorem se rovněž rozumí objekty a prostory, pro které taková ochrana vyplývá z mezinárodní smlouvy“*. V odst. 3 dále ustanovení uvádí, že *„za chráněný objekt nebo prostor se považuje rovněž objekt nebo prostor, který nesplňuje podmínku podle odstavce 2, po dobu trvání jeho bezprostředního ohrožení. Policie zajišťuje ochranu takového objektu nebo prostoru po nezbytnou dobu. O zajišťování této ochrany rozhoduje policejní prezident, a pokud věc nesnese odkladu, policista provádějí úkon“*.

Dále půjde např. o objekty, které policista střeží při zajišťování bezpečnosti určených osob podle ustanovení § 49 odst. 1 písm. a, b) **ZoPČR**, které stanovuje v písm. a) zajišťování bezpečnosti *„ústavního činitele České republiky, stanoví-li tak vláda“* a v písm. b) *„osoby chráněné při jejím pobytu na území České republiky podle mezinárodních dohod“*.

---

⁹³ MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009. s. 122.

Může jít ale i o různé ad hoc vytvořené zátarasy, kontrolní místa či stanoviště, které policie musí vzhledem k bezpečnostní situaci v daném místě střežit. Útok na tyto objekty musí mít násilný charakter. Musí tedy obligatorně být veden za použití násilí, ať už se zbraní, nebo beze zbraně (útok vedený bez zbraně by však bylo možné v drtivé většině případů z hlediska zásady přiměřenosti považovat za legitimní důvod použití zbraně, pouze pokud by šlo o útok zvýšeně nebezpečný, např. vedený přesilou útočníků)⁹⁴.

Zde se jedná o oprávnění jednoznačně definované a pro jeho aplikaci policisty při zákrocích neshledávám v právní úpravě žádné zvláštní opomenutí ze strany zákonodárského sboru.

- **f) nelze-li jinak zadržet dopravní prostředek, jehož řidič bezohlednou jízdou vážně ohrožuje život nebo zdraví osob a na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu nezastaví,**

Zbraně je v tomto případě možno použít proti věci, již je dopravní prostředek nejčastěji silniční motorové vozidlo. Účelem je prostředek zastavit, proto je třeba mířenou střelbu vést na takové části vozidla, bez nichž není pohyb motorového vozidla možný (např. střelba na pneumatiky, motorová část apod.). Použití zbraně musí předcházet dvojí výzva nebo znamení k zastavení dopravního prostředku daná podle ustanovení § 79 odst. 2 a 3 zákona č. 361/2000Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, které v odst. 2 uvádí, že „vozidlo se zastavuje dáváním znamení k zastavení vozidla. Policisté ve stejnokroji dávají znamení k zastavení vozidla vztyčenou paží nebo zastavovacím terčem a za snížené viditelnosti červeným světlem, kterým pohybují v horním půlkruhu. Zjedoucího vozidla dávají toto znamení kýváním paže nahoru a dolů nebo vysunutým zastavovacím terčem. Policista, vojenský policista, celník nebo strážník obecní policie může z jedoucího vozidla zastavovat vozidla i rozsvícením nápisu „STOP“ podle zvláštního právního předpisu ze směru jízdy zastavovaného vozidla, a to zepředu i zezadu“. Dále toto ustanovení v odst. 3 ukládá, že „znamení k zastavení vozidla se musí dávat včas a zřetelně s ohledem na okolnosti provozu

---

⁹⁴ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 219.

na pozemních komunikacích tak, aby řidič mohl bezpečně zastavit vozidlo a aby nedošlo k ohrožení bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích“.

Současně musí být splněna podmínka, že v danou chvíli nelze dopravní prostředek zadržet jinak (např. použitím zastavovacího pásu jako donucovacího prostředku) a podmínka opětovné výzvy nebo znamení podle jiného právního předpisu.

Pojem bezohledná jízda není v našem právním řádu legálně definován. Tento pojem není definován jak v **ZoPČR**, tak ani v dopravních předpisech. Zde tedy narážíme na další pojem, který zákonodárce uvedl a blíže jej nedefinoval. Za bezohlednou jízdu dle komentářů k **ZoPČR** považujeme takovou jízdu, která vážně ohrožuje život a zdraví osob, a to ať již v prostoru (chodník, komunikace, pěší zóna, park), nebo uvnitř dopravního prostředku. Nestačí tedy vážné ohrožení majetku.⁹⁵ Za takový způsob jízdy lze považovat např. najíždění na policistu, vytlačování dopravního prostředku z jízdního pruhu na pozemní komunikaci, řidič úmyslně jede s vozidlem ze strany na stranu (tzv. kličkuje), za splnění podmínky vážného ohrožení života a zdraví, velmi rychlá a nebezpečná jízda v místech, kde je to zakázáno (např. jízda mezi chodci, kteří jsou nuceni uskakovat nebo se krýt, aby zabránili střetu), při pronásledování příslušníky policie ujíždí řidič dopravního prostředku takovým způsobem, že vážně ohrožuje životy a zdraví policistů nebo jiných osob aj.).

V případě aplikace v praxi toto oprávnění použití zbraně na dopravní prostředek spíše nedoporučuji a to z důvodu, že v něm spatřuji pro policistu určitá rizika v oprávněnosti jeho užití, které jsou v tomto oprávnění ojedinělá. Hlavním důvodem těchto rizik je, že policista, který střílí na dopravní prostředek, nemůže dle mého názoru jednoznačně vědět, zda se v dopravním prostředku nenachází jiná osoba. Například je tato osoba schována v zavazadlovém prostoru nebo pod sedačkou spolujezdce, anebo v prostoru pod zadními sedadly, např. z důvodu strachu, nebo se jedná o rukojmí. Nemusí tedy jít o spolupachatele osoby řídící dopravní prostředek, ale osobu, která se nedopouští žádného protiprávního jednání. Nejčastěji v praxi dochází k této střelbě policistou za jízdy z motorových vozidel, a to ve vysoké

---

⁹⁵ MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo*. Praha, 2009. s. 123.

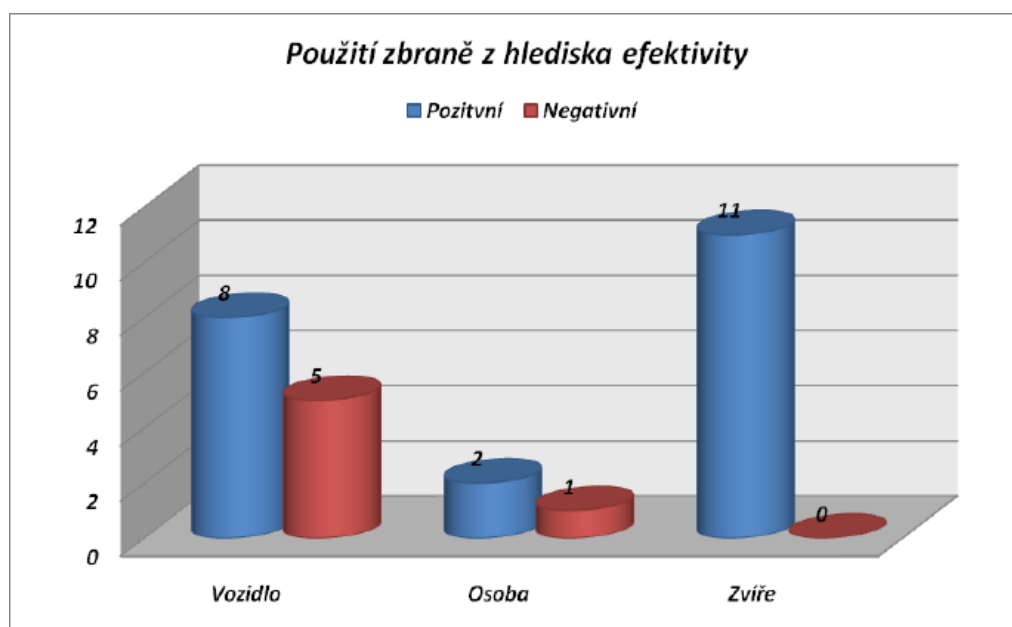
rychlosti, při níž je velmi těžké zasáhnout mířený cíl a může dojít k jeho minutí, při kterém střela vystřelená ze služební pistole letí neznámo kam a může zasáhnout např. jinou osobu, které si nemusel policista při střelbě za vysoké rychlosti ve vozidle povšimnout. V tomto oprávnění je tedy pro policistu těžké v některých případech dodržet podmínku při použití zbraně dle ustanovení § 56 odst. 4 **ZoPČR**, a neohrozit tak život a zdraví jiných osob. Dále bych na základě vlastní zkušenosti uvedl, že použití zbraně na dopravní prostředek je v mnoha případech neefektivní. Samotné prostřelení pneumatiky totiž neznamená, že pachatel tohoto prostředku dále nebude pokračovat v protiprávním jednání. V této souvislosti lze uvést některé zajímavé případy z interních zdrojů Policie České republiky:

- Dne 07. 01. 2010 použili policisté donucovací prostředek varovný výstřel 2x do volného prostoru a poté služební zbraň 10x proti osobnímu vozidlu, které řídil podnapilý občan Velké Británie. Podle úředního záznamu řidič naprosto ignoroval opakované výzvy a pokyny k zastavení, v několika případech na policisty a do služebních vozidel najížděl, ani po použití zbraně nezanechal protiprávního jednání a svým jednáním ohrožoval životy a zdraví zakročujících policistů. Pachatel byl dopaden po zběsilé honičce zablokováním služebními vozidly. Na tomto zákroku lze dokumentovat neefektivnost použití zbraně proti vozidlu, jehož řidič i přesto, že vozidlo bylo zasaženo do pravé přední pneumatiky, pravých předních dveří, do dveří zavazadlového prostoru a pravého předního disku kola, svého protiprávního jednání nezanechal.
- Dne 04. 11. 2010 mladistvý řidič (nar. 1993) osobního vozidla nereagoval na výzvy k zastavení, najížděl na policisty, svou jízdou ohrožoval ostatní účastníky provozu a narazil zezadu do služebního vozidla (škoda 20 000,- Kč). Poté použil policista 1x donucovací prostředek varovný výstřel a 27x služební zbraň proti vozidlu, ve vozidle byly zjištěny 3 průstřely pneumatiky a 3 vstřely do zadní masky vozidla. Mladistvý po použití zbraně zastavil a byl zadržen. Na tomto případě lze také dokumentovat neefektivnost použití zbraně proti vozidlu, a to vzhledem k 27 výstřelům policisty na toto vozidlo.

- Dne 08. 09. 2010 přibližně ve 3.30 hodin řidič odcizeného vozidla nereagoval na znamení k zastavení, najížděl, narazil a snažil se vytlačit ze silnice služební vozidlo, na výzvy k zastavení nereagoval a snažil se nadále ujíždět. Při jeho pronásledování 2 policisté použili opakovaně 2x donucovací prostředek varovný výstřel a 16x použili zbraň proti vozidlu. Odcizené vozidlo bylo zasaženo 6 výstřely (1x levé dveře, 1x levý zadní blatník a levý nárazník, 2x pravá přední pneumatika, 2x disk zadního kola), osádka vozidla, kterou tvořili 4 podezřelí, byla zadržena. Na tomto zákroku lze dokumentovat nepřesnost střelby z vozidla za jízdy, a to z důvodu, že ujíždějící vozidlo nebylo střelbou zasaženo pouze v částech znesnadňující pohyb vozidla.

V roce 2010 zpracovalo Policejní prezidium k této problematice analýzu použití zbraně a donucovacího prostředku varovný výstřel při služebních zákrocích policistů České republiky v roce 2010, která je vedena pod Č.j.: PPR-3884-1/ČJ-2011-99OP-OV a v níž jsou uvedeny níže uvedené statistické údaje, graf a tabulka.

Graf. č. 1: Použití zbraně policisty z hlediska efektivity v roce 2010⁹⁶

⁹⁶ Interní zdroje Policie České republiky

Graf č. 1 znázorňuje hledisko účinku (efektivitu) použití zbraně proti sledovaným objektům zákroku. Zatímco proti zvířeti použití zbraně bylo vždy s pozitivním výsledkem, proti osobě bylo v roce 2010 použití zbraně v **1 případě** neefektivní. U použití zbraně proti **vozidlu** bylo z **13 případů** vyhodnoceno **8 případů** pozitivně ukončených a **5 případů**, kdy použití zbraně bylo neefektivní a nevedlo k úspěšnému ukončení zákroku.

Tabulka č. 1: Použití zbraně policisty v roce 2010⁹⁷

Použití zbraně			
počet výstřelů	objekt		
	vozidlo	osoba	zvíře
1		1x	2x
2	2x	1x	2x
3	1x		1x
4	2x	1x	2x
5	1x	-	3x
7	1x	-	-
8	2x	-	-
9	-	-	-
10	1x	-	-
12	-	-	1x
16	1x	-	-
24	1x	-	-
27	1x	-	-
celkem	13x	3x	11x

Tabulka č. 1 – znázorňuje četnost počtu výstřelů při použití zbraně. Policisté například vystřelili 16, 24, ale i 27 výstřelů při pokusu o zastavení vozidla. Z provedené analýzy efektivity však vyplývá, že i značný počet výstřelů nevede k úspěšnému zakončení služebního zákroku (zastavení vozidla).

- **g) jestliže osoba, proti níž byl použit donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní nebo varovný výstřel, neuposlechne příkazu policisty směřujícího k zajištění bezpečnosti jeho vlastní nebo jiné osoby, nebo**

Toto ustanovení představuje provázání donucovacích prostředků podle ustanovení § 52 písm. n, o) **ZoPČR** (hrozba namířenou střelnou zbraní a varovný výstřel). Dále opravňuje policistu použít zbraň v případě, že nebylo dosaženo účelu

⁹⁷ Interní zdroje Policie České republiky

předchozím použití uvedených donucovacích prostředků. Dále je podmínkou pro použití zbraně neuposlechnutí osoby příkazu policisty směřujícího k zajištění bezpečnosti jeho vlastní nebo jiné osoby.

Ustanovení představuje logickou návaznost na uvedené donucovací prostředky, které by bez možnosti jejich použití byly jen planou výhrůžkou, aniž by se její obsah splnil. Nastavuje se tak i věcně odůvodněný a pro občana transparentní systém, kdy tento ví, že když policista zbraní hrozí, a ten, jemuž policista hrozil, nevyhoví policistově výzvě směřující k zajištění bezpečnosti policisty nebo jiné osoby, se vystavuje legální možnosti, že proti němu bude zbraně skutečně užito⁹⁸.

V tomto oprávnění nenalézám ze strany zákonodárského sboru žádné opomenutí, tedy nedefinování právní úpravy, a ani nenalézám v jeho aplikaci policisty při zákrocích nějaké zásadní rizika.

- **h) ke zneškodnění zvířete ohrožujícího život nebo zdraví osoby.**

Pro účely tohoto ustanovení je policista oprávněn použít zbraň jen proti zvířeti ohrožujícímu život a zdraví osoby. Pro použití zbraně ke zneškodnění zvířete není rozhodné, zda zvíře bylo na policistu poštváno nebo se jedná o zvíře splašené anebo zvíře trpící závažnou nemocí. Dle tohoto ustanovení nemusí jít vždy o usmrcení zvířete, nýbrž o jeho zneškodnění, které mu brání v ohrožování života a zdraví osoby.

Zde zákonodárce v oprávnění jasně stanovil případy opravňující policistu použít zbraň proti zvířeti. Vzhledem k jasnému stanovení případů nenalézám rizika v aplikaci oprávnění policisty při zákrocích.

7.4 Společné povinnosti a omezení k použití donucovacího prostředku a zbraně

Vzhledem k tomu, že **ZoPČR** ukládá policistům k použití donucovacích prostředků a zbraně některé společné povinnosti a zvláštní omezení, které je zapotřebí vymezit k celkové oprávněnosti jejich použití, budou níže tyto povinnosti a omezení analyzovány společně jak pro použití donucovacích prostředků, tak i zbraně.

---

⁹⁸ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 219

7.4.1 Povinnosti pro použití donucovacích prostředků a zbraně

Tyto povinnosti vyplývají z ustanovení § 57 **ZoPČR**, které je společné pro použití jak donucovacích prostředků, tak i zbraně. V odst. 1 uvedeného ustanovení jsou policistovi ukládány tyto povinnosti: *„Po použití donucovacího prostředku nebo zbraně, při kterém došlo ke zranění osoby, je policista povinen ihned, jakmile to okolnosti dovolí, poskytnout zraněné osobě první pomoc a zajistit lékařské ošetření. Dále je povinen učinit neodkladné úkony nebo jiná opatření, aby mohla být řádně objasněna oprávněnost použití zbraně“*.

Policista je na základě tohoto ustanovení povinen poskytnout pomoc každému, a to bez ohledu na rozsah či vážnost zranění, pokud zjistí, že k němu došlo použitím donucovacích prostředků. Skutečnost, že osoba je zraněna, zjišťuje policista z objektivních známek (např. osoba krvácí), případně také dotazem, zda nedošlo ke zranění. Lékařské ošetření je policista povinen zajistit pouze tam, kde půjde o takové zranění, které je vyžaduje, nebo jestliže zraněná osoba o lékařské ošetření požádá, byť nevykazuje známky poranění. Uvedené opatření nemusí učinit policista bezprostředně po použití donucovacího prostředku, ale teprve v okamžiku, kdy to okolnosti dovolí, přičemž poskytnutí první pomoci, resp. zajištění lékařského ošetření je třeba považovat za povinnost, jejíž splnění má přednost před jinými.

Policista je dále dle výše uvedeného ustanovení po použití zbraně, při kterém došlo ke zranění osoby, povinen učinit neodkladné úkony nebo jiná opatření, aby mohla být řádně objasněna oprávněnost jejího použití. V případě použití donucovacího prostředku mu zákon tuto povinnost neukládá. Mezi takové úkony patří zajištění stop z místa střelby, zajištění svědectví přítomných osob, zdržení se jednání, které by mohlo mařit budoucí vyšetření použití zbraně apod.⁹⁹

Další povinnost po použití donucovacího prostředku nebo zbraně nalezneme v ustanovení § 57 odst. 2 **ZoPČR**, které ukládá povinnost:

„Zárok, při kterém bylo použito donucovacího prostředku nebo zbraně, je policista povinen bezodkladně ohlásit svému nadřízenému a sepsat o něm úřední záznam s uvedením důvodu, průběhu a výsledku jejich použití. Úřední záznam neseписuje při použití pout podle § 54“.

---

⁹⁹ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 222.

Toto ustanovení zakládá policistovi povinnost bezodkladně ohlásit svému nadřízenému použití donucovacích prostředků a zbraně, dále povinnost sepsat o jejich použití úřední záznam s odůvodněním, popisem průběhu a výsledku použití donucovacích prostředků či zbraně při zákroku. Při použití pout dle ustanovení § 54 **ZoPČR** policista neseписuje úřední záznam, protože tato činnost se uvede v úředním záznamu, který sepisuje k příslušnému úkonu, jež jsou v tomto paragrafu taxativně vyjmenovány¹⁰⁰.

Následující povinnost vyplývající z ustanovení § 57 odst. 3 **ZoPČR** zakládá už pouze vedoucímu útvaru (nadřízenému policisty, který při zákroku užil donucovacích prostředků nebo zbraně) povinnost:

„Vedoucí policejního útvaru je povinen vyrozumět bez zbytečného odkladu příslušného státního zástupce o zranění nebo usmrcení osoby anebo o škodě nikoli nepatrné, způsobených použitím donucovacího prostředku nebo zbraně“.

7.4.2 Zvláštní omezení k použití donucovacích prostředků a zbraně

Omezení k použití donucovacích prostředků a zbraně jsou vymezena v **ZoPČR** a to v ustanovení § 58, kde zákonodárce v odst. 1 uvádí:

„Při zákroku proti zjevně těhotné ženě, osobě zjevně vysokého věku, osobě se zjevnou tělesnou vadou nebo chorobou nebo osobě zjevně mladší 15 let nesmí policista použít údery a kopy, slzotvorný, elektrický ani jiný obdobný dočasně zneschopňující prostředek, obušek ani jiný úderný prostředek, vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícím účinkem, vrhací prostředek, který nemá povahu zbraně podle tohoto zákona, vytlačování vozidlem, vytlačování štítem, služebního psa, zásahovou výbušku, úder střelnou zbraní, hrozbu namířenou střelnou zbraní, varovný výstřel a zbraň, vyjma případů, kdy útok takové osoby bezprostředně ohrožuje život nebo zdraví policisty anebo jiné osoby nebo hrozí větší škoda na majetku a nebezpečí nelze odvrátit jinak“.

Toto ustanovení stanovuje výčet osob, proti kterým zákon obecně považuje použití vyjmenovaných donucovacích prostředků a zbraně za nepřiměřené. Jedná se o osoby, které svou přirozenou fyzickou nebo psychickou konstitucí představují pouze nízké riziko pro zasahujícího policistu a současně u nich hrozí v důsledku zákroku

---

¹⁰⁰ FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky s komentářem*. Praha, 2009. s. 139.

zvýšené riziko vážnější újmy na jejich fyzickém či psychickém zdraví. U všech těchto osob zákon stanoví podmínku zjevnosti tohoto jejich stavu, jinak by omezení nebylo fakticky splnitelné. V případě porušení tohoto ustanovení policistou je tedy třeba zkoumat, zda muselo být zasahujícímu policistovi zřejmé, že o takovou osobu jde. Pokud (či dokud) tedy není tento stav osoby zjevný, nemůže být policista daným omezením vázán. Z výčtu uvedeného taxativně v zákoně vyplývá, že proti těmto osobám lze ve standardních situacích (nepříliš závažné zákroky a eskorty osob předváděných, zadržených, zajištěných, zatčených) použít z donucovacích prostředků především hmaty a chvaty, pouta a prostředek k zamezení prostorové orientace.

Použití zastavovacího pásu, zahrazení cesty vozidlem či jiného prostředku k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění odjezdu vozidla není proti těmto osobám omezeno. Použití prostředku k zabránění odjezdu vozidla nezpůsobuje těmto osobám žádnou zvláštní újmu a naopak u prostředku k násilnému zastavení vozidla by toto omezení znamenalo absenci nástroje pro policisty v případech nebezpečné jízdy vozidla nebo v případě prchajícího pachatele, pokud by ve vozidle byla některá z těchto osob. Použití vodního stříkače a použití vytlačování koňmi není vůči těmto osobám omezeno, protože nelze prakticky zajistit, že v davu, proti kterému se vodní stříkač nebo vytlačování koňmi použije, nebude být jen jedna osoba spadající do uvedené kategorie¹⁰¹. V odst. 2 pak dále zákonodárce uvádí:

„Omezení podle odstavce 1 se nevztahuje na použití slzotvorného prostředku, zásahové výbušky a vytlačování vozidlem a štítem, jsou-li použity proti skupině osob“.

Dle tohoto ustanovení obecně stanovená omezení zákon taktéž výslovně vylučuje, pokud jde o použití zde vyjmenovaných donucovacích prostředků v případě zásahů proti skupině osob, neboť v těchto případech, jak již bylo také uvedeno výše, nelze zajistit, že se ve větší skupině osob nebude vyskytovat žádná z osob z výše uvedených kategorií, a současně nejde o donucovací prostředky, které přímo způsobují újmu na zdraví¹⁰².

---

¹⁰¹ VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 224-225.

¹⁰² VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. Praha, 2009. s. 225.

7.4.3 Zákrok pod jednotným velením

Dalším společným ustanovením vyplývajícím ze **ZoPČR** k použití donucovacích prostředků a zbraně je zákrok pod jednotným velením, kterým uvedený zákon v ustanovení § 59 odst. 1 ukládá:

„Při zákroku pod jednotným velením rozhoduje o použití donucovacího prostředku a zbraně velitel zakročující jednotky. O použití donucovacího prostředku a zbraně může na místě zákroku rozhodnout také nadřízený tohoto velitele, který tímto rozhodnutím přebírá velení do ukončení zákroku. Rozhodnutí velitele zakročující jednotky a jeho nadřízeného o použití donucovacího prostředku nebo zbraně musí být zadokumentováno záznamovou technikou se zvukem nebo v listinné podobě“. V odst. 2 potom dále ukládá:

„Rozhodnutím podle odstavce 1 přechází na toho, kdo rozhodnutí učinil, odpovědnost za splnění povinností podle § 57“.

Z výše uvedeného ustanovení vyplývá, že odpovědnost za použití donucovacích prostředků nebo zbraně pouze při zákrocích pod jednotným velením, přechází na velícího policistu.

7.5 Rozbor některých otázek spojených s použitím zbraně policistou

Níže uvedené otázky jsou zpracované za pomoci interních zdrojů Polici České republiky, a to zejména stanoviska Odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra vedený pod Čj.: MV-96415-2/OBP-P-2010.

1. *Je možné použít služební zbraň v případě útoku nebo přímé hrozby útokem proti skupině neozbrojených osob?*

Obecně vymezeno ano, lze, pokud půjde o jednu ze situací dle § 56 odst. 1 **ZoPČR** za podmínky, že nelze situaci vyřešit jinak, tedy především použitím dostupných donucovacích prostředků (tedy např. právě kvůli početní přesile těchto osob). Zde zjevně půjde většinou o nutnou obranu (osoby útočí na policisty nebo někoho jiného). Je třeba zdůraznit, že zde vycházíme z toho, že jde o fyzický útok

na život či zdraví osob, či závažný útok na svobodu či důstojnost osob (brání rukojmí, únos, znásilnění) – tedy závažný násilný útok.

2. Jakým způsobem je možné vyložit § 56 odst. 1 písm. g) zákona č. 273/2008 Sb., kdy pachatel odmítá uposlechnout výzev policisty i přesto, že proti němu použil hrozbu namířenou střelnou zbraní nebo varovný výstřel, ale on stále nereaguje na výzvy a zkracuje vzdálenost směrem k policistovi? Může proti němu policista v takovém případě použít služební zbraň?

Byť by toto ustanovení při izolovaném výkladu mohlo vypadat tak, že policistovi stačí nějaké osobě pohrozit namířenou zbraní či varovným výstřelem, a když osoba neuposlechne jeho příkazu, který směřuje k zajištění bezpečnosti, tak může policista bez dalšího střílet, není takový zjednodušující výklad správný. Je třeba vycházet z restriktivního výkladu:

I v těchto případech je totiž přiměřené použít zbraň pouze tehdy, pokud je současně jedním osobou ohrožen život či zdraví osob, či jde o závažný útok na svobodu či lidskou důstojnost osob (tedy nějaké závažné násilné jednání – většinou pokusy vraždy či ublížení na zdraví, méně často např. brání rukojmí); jde tedy o situace, kdy je současně splněn i důvod použití zbraně dle § 56 odst. 1 písm. a) **ZoPČR** – použití zbraně v nutné obraně. Nelze tedy na osobu automaticky střílet po hrozbě namířenou střelnou zbraní či varovném výstřelu, aniž by zde současně nebylo nějaké násilné jednání osoby nebo jeho bezprostřední hrozba (tedy okolnosti, které odůvodňují jednání v nutné obraně).

3. Je možné použít služební zbraň proti útoku neozbrojené osoby, která má ale výraznou fyzickou převahu proti policistovi a dá se tedy očekávat, že použití jiných donucovacích prostředků by bylo neúčinné?

Ano, půjde typicky o situace, kdy se zakročuje proti aktivně se bránícímu ozbrojenému pachateli (popř. přesile pachatelů či natolik fyzicky disponovanému pachateli, že bez použití zbraně ho/je nelze překonat jeho/jejich odpor, zejména je-li zde velký nepoměr sil). Nejčastěji půjde o závažný zákrok, tedy zákrok, který je tak

důležitý, že je třeba jej dokončit i za cenu vystavení osoby riziku těžkého zranění nebo smrti. Je třeba však zdůraznit, že „aktivní odpor“ bude často v těchto případech současně útokem na policisty, takže bude dán i důvod k použití zbraně v nutné obraně dle § 56 odst. 1 písm. a) **ZoPČR**).

8 Komparace oprávnění použití donucovacích prostředků a zbraně příslušníky PČR a strážníky obecní policie

Tato kapitola se bude zabývat již pouze porovnáváním oprávnění použití donucovacích prostředků a zbraně policisty jako ozbrojeného bezpečnostního sboru a strážníky obecní policie jako orgánu obce vzhledem k jejich častému zaměňování veřejností a někdy i v mnohých případech médií. Zejména budou uvedena základní ustanovení zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**ZoOP**“), která upravují oprávněnost a podmínky k použití donucovacích prostředků a zbraně strážníky obecní policie a následně bude provedeno porovnání s oprávněními policistů, které byly, v předešlých kapitolách analyzovány.

Postavení strážníků obecní policie je oproti policistům specifické. **ZoOP** v ustanovení § 1 odst. 1, uvádí, že *„obecní policie je orgánem obce, který zřizuje a zrušuje obecní zastupitelstvo obecně závaznou vyhláškou“*. V odst. 2 uvedeného ustanovení dále vymezuje základní úkoly obecní policie, kterými stanovuje, že *„obecní policie zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce a plní další úkoly, pokud tak stanoví tento nebo zvláštní zákon“*. A v odst. 3 dále ukládá, že *„obecní policie spolupracuje v rozsahu stanoveném tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem s Policií České republiky, státními orgány a orgány územních samosprávných celků“*.

Obecní policii řídí starosta, pokud zastupitelstvo obce nepověří k řízení obecní policie jiného člena zastupitelstva obce. Rada obce pak může plněním některých úkolů při řízení obecní policie pověřit určeného strážníka. Zaměstnanci obce zařazení do obecní policie jsou v pracovním poměru k obci a označují se jako strážníci¹⁰³.

---

¹⁰³ PRŮCHA, P., POMAHAČ, R. *Lexikon – správní právo*. Ostrava, 2002. s. 272.

8.1 Použití donucovacích prostředků strážníkem

Donucovací prostředky, které je při zákroku strážník obecní policie oprávněn použít k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku stanovené zákonem o obecní policii nebo zvláštními zákony, jsou taxativně vymezeny v ustanovení § 18 odst. 1 písm. a) až h) **ZoOP**. Dle tohoto ustanovení donucovacími prostředky jsou:

- hmaty, chvaty, údery a kopy,
- slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek,
- obušek a jiný úderný prostředek,
- pouta,
- úder služební zbraní,
- hrozba namířenou služební zbraní,
- varovný výstřel ze služební zbraně,
- technický prostředek k zabránění odjezdu vozidla.

Výše uvedený výčet donucovacích prostředků, které je oprávněn strážník použít při zákrocích ve srovnání s ustanovení § 52 písm. a) až q) **ZoPČR**, je užší než výčet použití donucovacích prostředků policisty z důvodu přihlídnutí k rozsahu úkolů a jejich významu, které strážníci plní.

Oprávnění k použití výše uvedených donucovacích prostředků strážníkem obecní policie nalezneme taktéž v ustanovení § 18 odst. 2, které stanovuje:

„Donucovací prostředky je strážník oprávněn použít v zájmu ochrany bezpečnosti jiné osoby nebo své vlastní, majetku nebo k zabránění výtržnosti, rvačce nebo jinému jednání, jímž je vážně narušován veřejný pořádek“.

Zde narážíme na první oprávnění strážníků obecní policie k použití donucovacích prostředků v souvislosti s prováděním zákroků. Výše uvedeným ustanovením zákonodárce jasně stanovil, za jakých okolností je strážník oprávněn použít donucovací prostředky, a to k ochraně bezpečnosti jeho vlastní, jiné osoby, majetku nebo k zabránění výtržnosti, rvačce nebo jinému jednání, jímž je vážně narušován veřejný pořádek. Ve srovnání s oprávněním policistů dle ustanovení § 53 odst. 1 **ZoPČR** jsou si tato ustanovení rovná i z hlediska kratší úpravy v **ZoPČR**. **ZoPČR** v uvedeném ustanovení pro oprávnění policistů použít donucovací prostředek

ukládá, že policista je oprávněn použít donucovací prostředek k ochraně bezpečnosti své osoby, jiné osoby nebo majetku anebo k ochraně veřejného pořádku. Tedy **ZoPČR** v § 53 odst. 1 nespecifikuje jednotlivá protiprávní jednání jako **ZoOP** v 18 odst. 2 (zabránění výtržnosti, rvačce) z důvodu, že tato protiprávní jednání svou přítomností ve společnosti porušují veřejný pořádek, a tím tedy spadají v rámci oprávnění policistů k použití donucovacích prostředků k ochraně veřejného pořádku.

Další oprávnění nalezneme v ustanovení § 18a odst. 1 a 2, **ZoOP**, kde je v odst. 1 písm. a) až c) uvedeno, že „strážník je oprávněn použít pouta

- a) při omezení osobní svobody osoby podle § 76 odst. 2 trestního řádu,
- b) při předvedení osoby podle tohoto nebo zvláštního zákona, která klade odpor, nebo
- c) proti osobě, která fyzicky napadá jinou osobu nebo strážníka, ohrožuje vlastní život, poškozují cizí majetek nebo se pokusí o útěk při zákroku strážníka“.

Odst. 2 potom dále strážníka opravňuje v případě podle odst. 1 písm. c) „omezit možnost volného pohybu osoby připoutáním ke vhodnému předmětu za použití pout. Omezení volného pohybu může trvat nejdéle do doby, kdy je zřejmé, že osoba nebude protiprávní jednání opakovat nebo než bude předána policii, nejdéle však 2 hodiny“.

Dle výše uvedených oprávnění v ustanovení § 18 odst. 1 písm. a) až c) je na první pohled zřejmá odlišná právní úprava od právní úpravy oprávnění použití pout dle ustanovení § 54 písm. a) až e) **ZoPČR**. V odst. 1 písm. a) až c) **ZoOP** zákonodárce vymezuje případy, kdy je strážník oprávněn osobě přiložit pouta. V uvedených případech není jediné oprávnění shodné se **ZoPČR**. Důvodem rozdílu v tomto oprávnění je také zejména rozsah a význam plnění úkolů strážníků obecní policie (např. strážníci obecní policie nedodávají osoby do výkonu trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, ochranného léčení nebo ochranné výchovy nebo nepřebírají tyto osoby k provedení procesních úkonů z vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, ochranného léčení nebo ochranné výchovy). Dalším důvodem těchto rozdílu je také více druhů oprávnění policistů omezit osobní

svobodu osoby (zajištění, zadržení dle § 76 odst. 1 trestního řádu a zatčení), které vyplývají z ustanovení § 54 písm. a) až c) **ZoPČR**.

Ustanovení § 18a odst. 2 **ZoOP**, které opravňuje strážníka připoutat osobu, a omezit tak možnost jejího volného pohybu je v porovnání s ustanovením § 25 odst. 1, 2 **ZoPČR** shodný jelikož opravňuje jak policistu, tak strážníka za stejných okolností a na stejně dlouhou dobu užít pout k připoutání osoby.

Strážník obecní policie ve srovnání s policisty nedisponuje oprávněním ke vzájemnému připoutání dvou a více osob, ke kterému policisty opravňuje **ZoPČR** v ustanovení § 54.

V ustanovení § 18a odst. 3 **ZoOP** je uvedeno oprávnění strážníka k použití technického prostředku k zabránění odjezdu vozidla, které může strážník použít v rámci zákroku proti osobě, jejíž osobní svoboda má být omezena, lze-li předpokládat, že se tato osoba pokusí vozidlo použít k útěku. Toto ustanovení je svou právní úpravou totožné se **ZoPČR**, který v ustanovení § 55 odst. 1 písm. b) ukládá stejné oprávnění za stejných okolností.

Strážník je dále dle ustanovení § 19 odst. 1 **ZoOP** oprávněn použit namísto nebo vedle donucovacích prostředků též psa. Vzhledem k tomu, že není pes ve výčtu druhů donucovacích prostředků, je strážník oprávněn dle tohoto ustanovení psa použít za obdobných podmínek jako donucovací prostředek, který je taxativně vymezen v ustanovení § 18 odst. 1 písm. a) až h) **ZoOP**. V tomto případě oprávnění tedy nespátřují žádný rozdíl oprávnění použití psa strážníkem a policistou, jelikož oprávnění k použití donucovacích prostředků jak již bylo uvedeno, je shodné.

8.1.1 Podmínky a povinnosti k použití donucovacích prostředků strážníkem

ZoOP strážníkům v souvislosti s použitím donucovacích prostředků ukládá, také stejně jako **ZoPČR** policistům některé podmínky a povinnosti. V ustanovení § 18 odst. 3 strážníkům ukládá povinnost: *„Před použitím donucovacích prostředků podle odstavce 1 písm. a) až g) je strážník povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání slovy "jménem zákona" s výstrahou, že bude použito donucovacích prostředků; to neplatí, je-li ohrožen jeho život nebo zdraví anebo život nebo zdraví jiné osoby a zákrok nesnese odkladu“*. Dále v odst. 4 ustanovení stanovuje, že *„o tom, který z donucovacích prostředků použije, rozhoduje*

strážník podle konkrétní situace tak, aby dosáhl účelu sledovaného zákrokem; přitom použije takového donucovacího prostředku, který je nezbytně nutný k překonání odporu osoby, která se dopouští protiprávního jednání“. V odst. 5 ještě ustanovení uvádí, že „*strážník je povinen dbát, aby použitím donucovacích prostředků nezpůsobil osobě újmu zřejmě nepřiměřenou povaze a nebezpečnosti jejího protiprávního jednání“.*

Uvedené podmínky a povinnosti strážníků vyplývající z ustanovení § 18 odst. 3, 4, **5 ZoOP** jsou shodné s podmínkami a povinnostmi dle ZoPČR, a to i přes částečně odlišnou právní úpravu. Toto ustanovení v uvedených odstavcích ukládá povinnost před použitím a při použití donucovacích prostředků dodržovat zásadu přiměřenosti a zásadu volby použití vhodného donucovacího prostředku stejně jako **ZoPČR** v ustanovení § 53 odst. 2, 3, 5.

8.2 Použití služební zbraně strážníkem

Strážník je oprávněn použít služební zbraň dle ustanovení § 20 odst. 1 písm. a, b), které opravňuje strážníka použít zbraň dle písm. a) „*za podmínek nutné obrany nebo za podmínek krajní nouze“*, a dle písm. b) „*aby zamezil útěku nebezpečného pachatele, jehož nemůže jiným způsobem zadržet“*.

Na základě těchto oprávnění strážníka k použití zbraně je zřejmé, že na rozdíl od **ZoPČR** v ustanovení § 56 odst. 1 písm. a) až h) jsou případy použití zbraně zúženy. Výše uvedené oprávnění použití zbraně strážníkem v ustanovení § 20 odst. 1 písm. a) **ZoOP** je totožné s právní úpravou použití zbraně policistou dle ustanovení § 56 odst. 1 písm. a) **ZoPČR**. Obě tato ustanovení opravňují jak strážníka obecní policie, tak i policistu použít zbraně v nutné obraně a krajní nouzi.

V písm. b) téhož ustanovení nalezne také shodnou právní úpravu s ustanovením § 56 odst. 1 písm. e) **ZoPČR**, kdy je policista také oprávněn použít zbraň, aby zamezil útěku nebezpečného pachatele, jehož nemůže jiným způsobem zadržet. **ZoOP** rovněž uvádí pojem nebezpečného pachatele, ale jeho definici v tomto zákoně také nenalezneme.

8.2.1 Podmínky a povinnosti k použití zbraně strážníkem

V ustanovení § 20 odst. 2 **ZoOP**, zákonodárce ukládá stejnou podmínku použití zbraně strážníkovi jako policistovi **ZoPČR** a to, *že použití služební zbraně v případě uvedeném v odstavci 1 písm. b) je přípustné pouze tehdy, jestliže použití donucovacích prostředků by bylo zřejmě neúčinné*“. V odst. 4 dále strážníkovi taktéž jako policistovi dle **ZoPČR** ukládá povinnost, a to *„před použitím služební zbraně je strážník povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání s výstrahou, že bude použito služební zbraně. Od výzvy s výstrahou může upustit jen v případě, že je ohrožen jeho život nebo zdraví, že je ohrožen život nebo zdraví jiné osoby a zákrok nesnese odkladu*“. Zákonodárce také ukládá strážníkům v odst. 5 povinnost *„při použití služební zbraně je strážník povinen dbát nutné opatrnosti, zejména aby nebyl ohrožen život jiných osob, a co nejvíce šetřit život a zdraví osoby, proti níž zákrok směřuje*“.

Výše uvedené podmínky a povinnosti jsou v porovnání totožné jak pro strážníky obecní policie dle **ZoOP**, tak policisty dle **ZoPČR**.

8.3 Společné povinnosti po použití donucovacích prostředků a služební zbraně strážníkem

Tyto povinnosti jsou uvedeny v ustanovení § 21 **ZoOP**, kde v odst. 1 je stanoveno, *že „jestliže strážník zjistí, že při použití donucovacích prostředků došlo ke zranění osoby, je povinen, jakmile to okolnosti dovolí, poskytnout zraněné osobě první pomoc a zajistit lékařské ošetření*“. V odst. 2 téhož ustanovení je dále uvedeno, *že „po každém použití služební zbraně, při kterém došlo ke zranění osoby, musí strážník ihned, jakmile to okolnosti dovolí, poskytnout zraněné osobě první pomoc a zajistit lékařské ošetření. Bezprostředně po každém použití služební zbraně, jakmile to okolnosti dovolí, je strážník povinen učinit všechny neodkladné úkony, aby mohla být řádně objasněna oprávněnost použití služební zbraně*“. A v odst. 3 ukládá strážníkovi povinnost: *„O každém použití donucovacích prostředků nebo služební zbraně je strážník povinen vyrozumět bez zbytečného odkladu osobu, která řídí obecní policii, a sepsat úřední záznam*“. Dle uvedených povinností po použití zbraně a donucovacích prostředků má strážník stejné povinnosti jako policista dle **ZoPČR**.

Další společnou povinností obecní policie po použití donucovacích prostředků nebo zbraně, která dopadá na osobu řídící obecní policii, je vyrozumění policie. Tato povinnost je vymezena v ustanovení § 23 **ZoOP** a ukládá v odst. 1 povinnost:

„Dojde-li při použití donucovacích prostředků nebo psa ke zranění nebo usmrcení osoby anebo ke škodě nikoli nepatrné, je starosta, jiný člen zastupitelstva obce pověřený zastupitelstvem obce řídit obecní policii nebo určený strážník povinen neprodleně vyrozumět nejbližší útvar policie“. A v odst. 2 uvádí, že *„Starosta, jiný člen zastupitelstva obce pověřený zastupitelstvem obce řídit obecní policii nebo určený strážník je povinen neprodleně vyrozumět nejbližší útvar policie o použití služební zbraně“.* Uvedená povinnost je z logiky věci odlišná od právní úpravy **ZoPČR**, který ukládá vedoucímu policejního útvaru vyrozumět bez zbytečného odkladu příslušného státního zástupce o zranění nebo usmrcení osoby anebo o škodě nikoli nepatrné, způsobených použitím donucovacího prostředku nebo zbraně.

8.4 Zvláštní omezení k použití donucovacích prostředků a zbraně strážníkem

V ustanovení § 22 **ZoOP** jsou stanovena stejná omezení pro stejný okruh osob jako pro policistu vyplývající ze **ZoPČR**. V uvedeném ustanovení je uvedeno, že, *„při zákroku proti zjevně těhotné ženě, osobě zjevně vysokého věku, osobě se zjevnou tělesnou vadou nebo chorobou nebo osobě zjevně mladší 15 let nesmí strážník použít údery a kopy, slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek, obušek a jiný úderný prostředek, psa, úderu služební zbraní, hrozby namířenou služební zbraní, varovného výstřelu ze služební zbraně a služební zbraně, vyjma případů, kdy útok těchto osob bezprostředně ohrožuje život a zdraví strážníka nebo jiných osob nebo hrozí větší škoda na majetku a nelze-li nebezpečí odvrátit jinak“.*

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem prvotně vymezil základní pojmosloví související s danou problematikou. Následně jsem se zabýval postavením a působností Policie České republiky, zejména jsem přiblížil její úlohu ve státě a úkoly, v níž je policie činná s návazností na danou problematiku. Dále jsem analyzoval jednotlivé okolnosti vylučující protiprávnost, které se dotýkají dané problematiky na základě jejich důležitosti v souvislosti s použitím donucovacích prostředků a zbraně. Zejména jsem se zaměřil na okolnosti vylučující protiprávnost, jako jsou nutná obrana, krajní nouze a oprávněné použití zbraně, které se prakticky prolínaly v celém průběhu práce. Dále jsem uvedl základní opory pro použití donucovacích prostředků a zbraně v právních předpisech nejvyšší právní síly, základní povinnosti policistů a základní zásady, které jsou pro policistu zavazující při výkonu jeho pravomoci včetně služebních zákroků. Následně jsem se věnoval analýze dané účinné právní úpravy pro použití donucovacích prostředků a zbraně dle **ZoPČR**.

Provedenou analýzou účinné právní úpravy pro použití donucovacích prostředků a zbraně v souvislosti s aplikační praxí policistů jsem dospěl k několika závěrům, které budu jednotlivě jak pro použití donucovacích prostředků, tak i pro použití zbraně níže uvádět společně se zevšeobecnujícími závěry.

Donucovací prostředky, které policisté používají při služebních zákrocích, jsou taxativně vymezeny v zákoně o Policii České republiky. Obecnou zásadou pro jejich užití policistou je vycvičení k jejich použití. Policista je dle **ZoPČR**, jak již bylo v práci výše uvedeno, oprávněn použít donucovací prostředek k ochraně bezpečnosti své osoby, jiné osoby nebo majetku anebo k ochraně veřejného pořádku. Policista je při služebním zákroku, kdy je dle uvedeného oprávnění oprávněn použít donucovací prostředek, oprávněn použít takový donucovací prostředek, který mu umožní dosažení účelu sledovaného zákrokem a je nezbytný k překonání odporu nebo útoku osoby, proti níž zakročuje. Zároveň však musí dodržet další podmínky vyplývající ze **ZoPČR**, které úzce souvisejí s celkovou oprávněností jejich použití. První podmínkou je vyzvání osoby, proti níž zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou použití donucovacích prostředků v případě neuposlechnutí výzvy.

Uvedený zákon však policistovi umožňuje od výzvy upustit v případě, že je ohrožen život a zdraví osoby a zákrok nesnese odkladu. Další podmínkou je dbát na to, aby při použití donucovacích prostředků nezpůsobil osobě, proti níž zakročuje, újmu zjevně nepřiměřenou povaze a nebezpečnosti jejího protiprávního jednání. Dále je povinen ihned, jakmile to okolnosti dovolí, poskytnout zraněné osobě, která byla zraněna v souvislosti s použitím donucovacích prostředků, první pomoc a zajistit lékařské ošetření. Po použití donucovacích prostředků je policista povinen bezodkladně ohlásit svému nadřízenému jejich použití a sepsat úřední záznam s uvedením důvodu, průběhu a výsledku jejich použití.

V případě použití donucovacích prostředků a analýzy účinné právní úpravy v souvislosti s jejich aplikací v praxi jsem nenalezl jakékoliv nedostatky v právní úpravě upravující jejich použití, a tím zároveň nevidím v jejich aplikaci policisty při zákrocích rizika. V případě oprávnění použití donucovacích prostředků nespátřuji ze strany zákonodárného sboru České republiky nějaké opomenutí, které by znesnadňovalo aplikaci donucovacích prostředků při zákrocích policistů. Zákonodárce jednoznačně vymezil důvody, kdy a za jakých podmínek je policista oprávněn donucovací prostředek použít, a dle mého názoru nic neopomněl. Zejména myslel na základní objekty chráněné zákonem a základní práva a svobody osob zaručené ústavními zákony, které zahrnuje pod pojem bezpečnost, a dále oprávnil policisty použít donucovací prostředek k ochraně majetku a v případech nezákonného jednání, které porušuje veřejný pořádek.

Jediné riziko vzhledem k aplikační praxi spatřuji pouze ve vycvičení některých policistů k jejich užití, kdy vycházím z praxe a počtu výcviků řadových policistů za celou dobu trvání jejich výkonu služby. V tomto případě se samozřejmě jedná pouze o policisty, kteří se mimo výkon služby v ovládní donucovacích prostředků popřípadě zbraně, dále nezdokonalují. Dle mého vlastního názoru nemůže policista za jednodenní proškolení v oblasti použití určitého donucovacího prostředku (např. teleskopického obušku) tento prostředek jednoznačně ovládat, a tím se při jeho aplikaci při zákroku může vystavit riziku (např. odebrání donucovacího prostředku pachatelem a následné použití odebraného donucovacího prostředku pachatelem proti policistovi, neúčinností jeho použití nebo si dokonce může i sám jeho použitím způsobit újmu na zdraví).

Následně jsem se věnoval oprávněnému použití zbraně a analyzoval jsem právní úpravu **ZoPČR** pro použití zbraně. V první řadě jsem vymezil pro účely oprávněného použití zbraně pojem zbraň v souvislosti s použitím zbraně policistou a rozebral některé technické aspekty zbraně, které jsou úzce spjaté s právní úpravou jejího použití.

Použití zbraně policistou je nejdůležitějším a současně zpravidla i nejzávažnějším zásahem do integrity lidí v rámci oprávnění policistů, k němuž může dojít v souvislosti s prováděním zákroků, a to s ohledem na následky, které vznikají v případě použití zbraně (újma na zdraví nebo v některých případech i ztráta života). Jde také o nejvýznamnější oprávnění policisty, které zákon chápe jako krajní možnost při výkonu jeho pravomoci. V případě oprávněného použití zbraně policistou jsem se zabýval okolností vylučující protiprávnost, a to oprávněného použití zbraně dle trestního zákoníku. Tato okolnost vylučující protiprávnost se ve své podstatě odvolává na právní úpravu v jiných právních předpisech, které stanovují meze a podmínky pro oprávněné použití zbraně určitým subjektem. V případě použití zbraně policisty jsou tyto meze a podmínky stanoveny v **ZoPČR**. V tomto zákoně jsou vymezena jednotlivá oprávnění a podmínky pro oprávněné použití zbraně. Stejně jako u donucovacích prostředků je zapotřebí k celkové oprávněnosti použití zbraně dodržení podmínek k jejímu užití. První podmínkou dle **ZoPČR** k použití zbraně policistou v případech uvedených v ustanovení § 56 odst. 1 písm. a) až e) je stejně jako u donucovacích prostředků povinnost vyzvat osobu, proti které se zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, a to s výstrahou, že bude použito zbraně. Zároveň zákon umožňuje od výzvy upustit v případě, je-li ohrožen život nebo zdraví policisty nebo jiné osoby a zákrok nesnese odkladu. Základní podmínkou pro použití zbraně je to, že použití donucovacího prostředku by bylo zřejmě neúčinné. Další podmínka při použití zbraně policistou zavazuje dbát nutné opatrnosti, zejména neohrozit život jiných osob a co nejvíce šetřit život osoby, proti níž zakročuje. Po použití zbraně je policista povinen poskytnout zraněné osobě v souvislosti s použitím zbraně ihned, jakmile to okolnosti dovolí, první pomoc a lékařské ošetření. Dále je povinen učinit neodkladné úkony a jiná opatření, aby mohla být řádně objasněna oprávněnost použití zbraně,

ohlásit bezodkladně použití zbraně svému nadřízenému a sepsat o jejím použití úřední záznam s uvedením důvodu, průběhu a výsledku.

V případě použití zbraně policisty a analýzy oprávnění dle účinné právní úpravy v souvislosti s jejich aplikací v praxi jsem našel některé nedostatky, které jsou dle mého názoru důležité k posuzování celkové oprávněnosti použití zbraně. Zejména se jedná o nedefinování zakotvených pojmů v právní úpravě jednotlivých oprávnění, se kterými právní úprava pracuje a které jsou stěžejní pro použití zbraně policisty. Jedná se o takové pojmy, jako jsou například nebezpečný pachatel, bezohledná jízda a závažný zákrok, jejichž legální definici nenalezneme v celém právním řádu. Přitom se jedná o pojmy, které budou stěžejní pro posuzování oprávněnosti použití zbraně policistou, a dle mého názoru je zapotřebí, aby zákonodárny sbor České republiky tyto pojmy blíže definoval a zakotvil do **ZoPČR**. Ze strany zákonodárnyho sboru České republiky může být nedefinování těchto pojmů chápáno jako jakési pochybení vzhledem k tak závažným zásahům do práv a svobod osob, ke kterým dochází v souvislosti s použitím zbraně policistou. Navrhuji proto zákonodárcům, aby zapracovali legální definici těchto pojmů do **ZoPČR**, protože se v jejich výkladu rozcházejí i jednotlivé komentáře od více autorů. Došel jsem tedy k závěru, že právní úprava oprávnění dle ustanovení § 56 odst. 1 písm. b, c, d, f) **ZoPČR** je nedostačující z důvodu, že obsahuje ve své právní úpravě nedefinované pojmy.

Dalším poznatkem, k němuž jsem při zpracování své práce dospěl, je neefektivnost oprávnění použití zbraně na dopravní prostředek resp. vozidlo dle ustanovení § 56 odst. 1 písm. f) **ZoPČR**, kdy jsem vycházel z jednotlivých případů a statistických údajů. Na základě uvedených případů a statistických údajů v práci lze dokumentovat, že v některých případech použitím zbraně na vozidlo nelze vždy dosáhnout účelu sledovaného zákrokem, a to i v případě značného počtu výstřelů na jedoucí vozidlo. Z uvedených důvodů je dle mého názoru toto oprávnění nevhodné k dosažení účelu sledovaného zákrokem a mělo by být užito pouze v naprosto krajních situacích. Dále bych v těchto případech použití zbraně na jedoucí vozidlo do budoucna spíše navrhl, aby policie využila vyzbrojení speciálními zbraněmi nebo prostředky, které budou vhodnější k dosažení účelu sledovaného zákrokem než samotné použití střelné zbraně.

V bakalářské práci jsem si dále zvolil jako vedlejší cíl práce porovnání oprávnění použití donucovacích prostředků a zbraně policisty a strážníky obecní policie vzhledem k jejich časté záměně ze strany společnosti a v některých případech medií. Při porovnávání účinné právní úpravy **ZoPČR** a **ZoOP** jsem našel některé níže uvedené odlišnosti v těchto oprávněních.

V případě oprávnění použití donucovacích prostředků strážníky obecní policie jsem našel v právní úpravě **ZoOP** užší výčet donucovacích prostředků než výčet použití donucovacích prostředků policisty v **ZoPČR**. Zejména do právní úpravy zákonodárce pro strážníky obecní policie nezakotvil do **ZoOP** na rozdíl od **ZoPČR** donucovací prostředky, kterými jsou vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky, vrhací prostředek, který nemá povahu zbraně, zastavovací pás, zahrazení cesty vozidlem a jiný prostředek k násilnému zastavení vozidla, vytlačování vozidlem, vytlačování štítem, vytlačování koněm, vodní stříkač, zásahová výbuška a prostředek k zamezení prostorové orientace. Hlavním důvodem k užšímu výčtu donucovacích prostředků, které je strážník při zákroku oprávněn použít, je přihlídnutí k rozsahu úkolů, které strážníci plní, a jejich významu.

Při porovnávání oprávnění použití donucovacích prostředků strážníky obecní policie dle **ZoOP** s oprávněním použití donucovacích prostředků pro policisty dle **ZoPČR** jsem našel rozdíl pouze v oprávnění použití pout. V tomto případě v **ZoOP** není jediné oprávnění k použití pout shodné se **ZoPČR**. Důvodem rozdílu v tomto oprávnění je zejména rozsah a význam plnění úkolů strážníků obecní policie (např. strážníci obecní policie nedodávají osoby do výkonu trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, ochranného léčení nebo ochranné výchovy nebo nepřebírají tyto osoby k provedení procesních úkonů z vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, ochranného léčení nebo ochranné výchovy). Dalším důvodem těchto rozdílů je také více druhů oprávnění policistů omezit osobní svobodu osoby (zajištění, zadržení dle § 76 odst. 1 trestního řádu a zatčení), které vyplývají z ustanovení § 54 písm. a) až c) **ZoPČR**. Strážník obecní policie dále ve srovnání s policisty nedisponuje oprávněním ke vzájemnému připoutání dvou a více osob.

Další zvláštností v právní úpravě pro použití donucovacích prostředků na rozdíl od **ZoPČR** je v **ZoOP** zakotvení donucovacího prostředku služebního psa, mimo taxativní výčet donucovacích prostředků.

V případě oprávněného použití zbraně strážníkem jsou oprávnění v **ZoOP** zúžena na rozdíl od oprávněného použití zbraně policistou dle **ZoPČR**. Strážník obecní policie je oprávněn použít zbraň pouze v nutné obraně, krajní nouzi, a aby zamezil útěku nebezpečného pachatele, jehož nemůže jiným způsobem zadržet. **ZoOP** také rovněž jako **ZoPČR** uvádí ve svém oprávnění pojem nebezpečného pachatele, ale jeho definici v tomto zákoně také nenalezneme. **ZoOP** strážníkům ukládá rovněž stejné podmínky a povinnosti k použití zbraně jako **ZoPČR** policistům.

Při zpracování této bakalářské práce jsem načerpal mnoho nových vědomostí a poznatků, které mohu jako policista aplikovat při výkonu služby a služebních zákrocích. Zároveň doufám, že bakalářská práce by mohla být přínosem například pro nově zařazené policisty k policii a osoby, které se zajímají o tuto problematiku, a mohla by jim pomoci se v ní lépe orientovat. Pro zajímavost a získání představy o četnosti použití donucovacích prostředků a zbraně jsem přiložil k bakalářské práci statistické údaje zaznamenané v grafech, jež se týkají četnosti použití donucovacích prostředků a zbraně policisty a četnosti útoků na policisty (viz příloha č. 1).

Oprávněné použití donucovacích prostředků a zbraně patří bezesporu mezi nejvýznamnější oprávnění při výkonu pravomoci policistů, a to z toho důvodu, že tyto uvedené prostředky a jejich aplikace policisty působí zejména na tak důležité zájmy chráněné zákonem, jako je život a zdraví osob. Zasahují tedy do integrity osob, a tím i závažným způsobem do základních práv a svobod osob. Proto policista při služebních zákrocích a použití donucovacích prostředků musí být nejenom fyzicky a technicky připraven, ale musí být výborně připraven také po stránce legislativní. K tomu, aby mohla být legislativní připravenost policistů dostačující, je zapotřebí v právním řádu disponovat jednoznačně jasnou právní úpravou.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Literární zdroje

1. FILÁK, A. a kol. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. Praha: Police history, 2009, 285 s. ISBN 978-80-86477-49-7.
2. HARTINK, E. A. *Encyklopedia of Army Rifles*. Lisse: Rebo International, 1999. 319 s. ISBN 80-7234481-1.
3. HRAZDÍRA, I. a kol. *Základy metodiky výcviku a taktiky služebních zákroků*. Praha: PA ČR, 1996. 114 s. ISBN 80-85981-25-4.
4. HRAZDÍRA, I., KOVÁRNÍK, L., NOVOTNÝ, F. *Použití zbraně a zákon*. Praha: Eurounion, 2000. 412 s. ISBN 80-85858-83-5.
5. HROZINKOVÁ, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné. Obecná část*. Praha: Leges 2010. 208 s. ISBN 978-80-87212-55-4.
6. HROZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V. *Správní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Leges, 2010. 360 s. ISBN 978-80-87212-34-9.
7. HRUDKA, J., ZÁMEK, D. a kol. *Organizace a činnost policejních služeb*. Praha: Police history, 2012, 233 s. ISBN 978-80-86477-56-5.
8. KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha: C. H. Beck, 2009. 834 s. ISBN 978-80-7400-042-3.
9. MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo: právní předpisy s komentářem*. Praha: Linde, 2009. 338 s. ISBN 978-80-7201-743-0.
10. NOVOTNÝ, F., et al. *Praktikum trestního práva hmotného*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 194 s. ISBN 978-80-7380-252-3.
11. NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. A KOL. *Trestní právo hmotné*. 3.vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, 393 s. ISBN 978-80-7380-291-2.
12. PRŮCHA, P., POMAHAČ, R. *Lexikon – správní právo*. Ostrava: Sagit, 2002. 683 s. ISBN 80-7208-314-7.
13. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 3285 s. ISBN 978-80-7400-109-3.

14. ŠKODA, J., VEVERA, F., ŠMERADA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 479 s. ISBN 978-807380-447-3.
15. TERYNGEL, J., KREML, A. *Zákon o zbraních a střelivu s komentářem*. Praha: Orac, 2004. 313 s. ISBN 80-86199-81-9.
16. VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 458 s. ISBN 978-80-7400-142-0.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Ústavní zákon České národní rady č. 1 ze dne 16. prosince 1992, Ústava České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 1-17.
2. ČESKO. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2 ze dne 16. prosince 1992, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 17-23.
3. ČESKOSLOVENSKO. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209 ze dne 21. února 1991, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8. In *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1992, částka 41, s. 1073-1082.
4. ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008, o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 91, s. 4086-4156.
5. ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 23. září 2003, o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 121, s. 5850-5910.
6. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 1211-1244.
7. ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961, o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*, 1961, částka 66.
8. ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 553 ze dne 6. prosince 1991, o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 104, s. 2736-3742.

9. ČESKO. Zákon č. 119 ze dne 8. března 2002, o střelných zbraních a střelivu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In Sbíрка zákonů České republiky. 2002, částka 52, s. 3038-3070.
10. ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 14. září 2000, o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In Sbíрка zákonů Česká republika. 2000, částka 98, s. 4570-4616.
11. ČESKO. Zákon č. 500 ze dne 24. června 2004, správní řád, ve znění pozdějších předpisů. In Sbíрка zákonů České republiky. 2004, částka 174, s. 9782-9844.
12. ČESKO. Nejvyšší soud ČR. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2006, sp. zn. 6 Tdo 798/2006.

Ostatní zdroje

1. POLICIE ČR. Policejní prezidium. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 156/2008, o zabezpečování, přidělování a nošení služebních zbraní, a munice v Policii České republiky
2. POLICIE ČR. Policejní prezidium. Metodická příručka č. 1/2008, ředitele služby pořádkové policie k používání donucovacích prostředků příslušníků Policie České republiky.
3. POLICIE ČR. Policejní prezidium Policie České republiky. Odbor vzdělávání. Stanovisko Policejního prezidia Policie České republiky ze dne 4. listopadu 2011, vedeno pod Č. j.: PPR-20591/ČJ-2011-0099RV.
4. POLICIE ČR. Policejní prezidium. Analýza použití zbraně a donucovacího prostředku varovný výstřel při služebních zákrocích policistů České republiky v roce 2010, vedeno pod Č. j.: PPR-3884-1/ČJ-2011-99OP-OV.

SEZNAM ZKRATEK:

ZoPČR: Zákon o Policii České republiky

ZoOP: Zákon o obecní policii

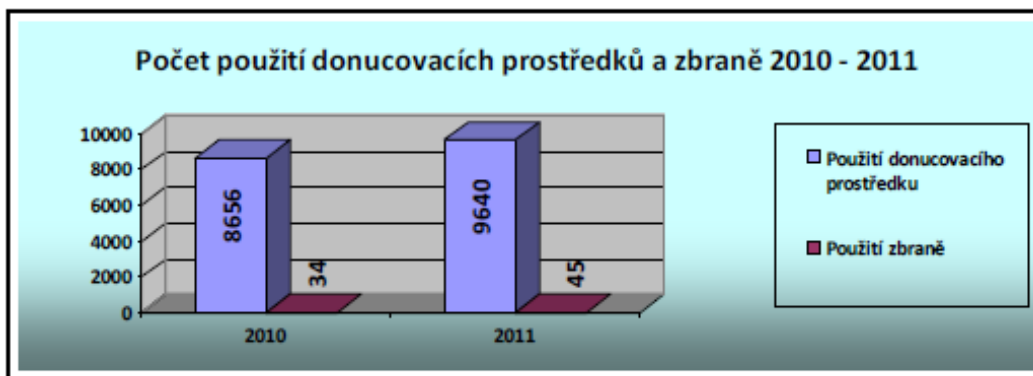
TrZ: Trestní zákoník

-

Příloha

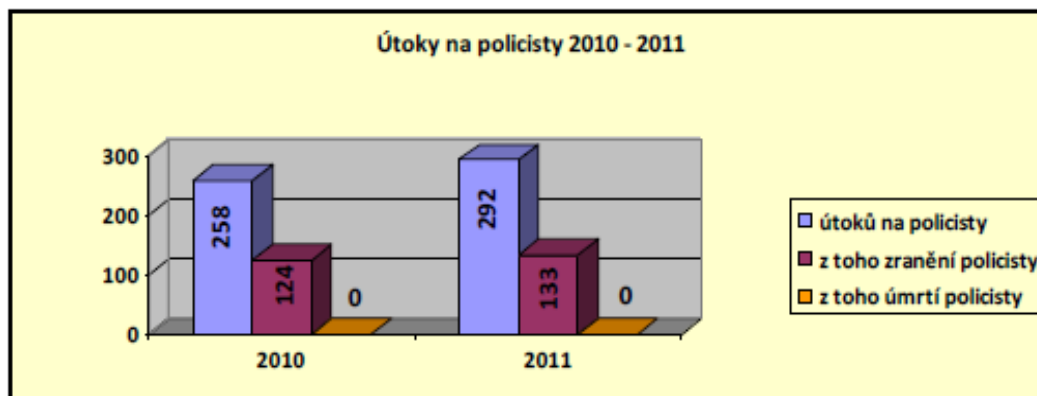
Níže uvedené statistické údaje a grafy jsou uvedeny z interních zdrojů Policie České republiky. Jedná se o statistické údaje spojených se zákroky policistů od roku 2010 do roku 2013 a vždy znázorňují porovnání určitého roku s rokem minulým.

Graf č. 1¹⁰⁴

Graf č. 1 znázorňuje počet použití donucovacích prostředků a zbraně policisty na celém území České republiky v roce 2011 ve srovnání s rokem 2010.

Graf č. 2¹⁰⁵

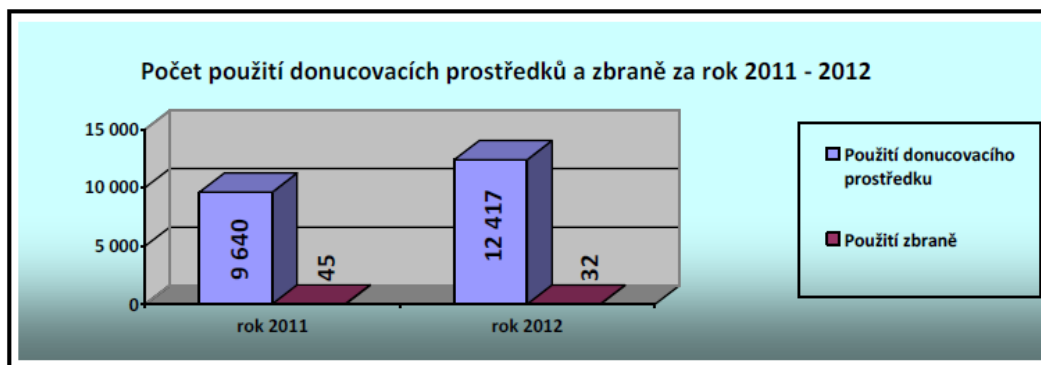
¹⁰⁴ Informace z interních zdrojů PČR

¹⁰⁵ Informace z interních zdrojů PČR

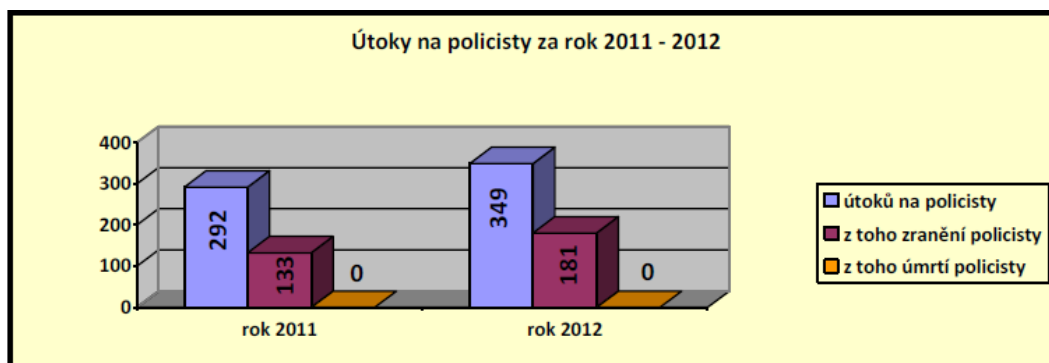
Graf č. 2 znázorňuje počet útoků na policisty a dále počty zranění a úmrtí policisty v souvislosti s těmito útoky v roce 2011 ve srovnání s rokem 2010.

Graf č. 3¹⁰⁶

Graf č. 3 znázorňuje počet použití donucovacích prostředků a zbraně policisty na celém území České republiky v roce 2012 ve srovnání s rokem 2011.

Graf č. 4¹⁰⁷

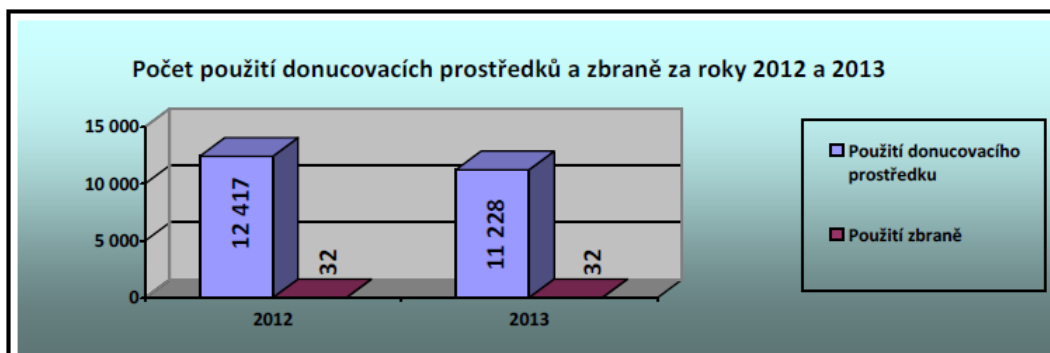

Graf č. 4 znázorňuje počet útoků na policisty a dále počty zranění a úmrtí policisty v souvislosti s těmito útoky v roce 2012 ve srovnání s rokem 2011.

¹⁰⁶ Informace z interních zdrojů PČR

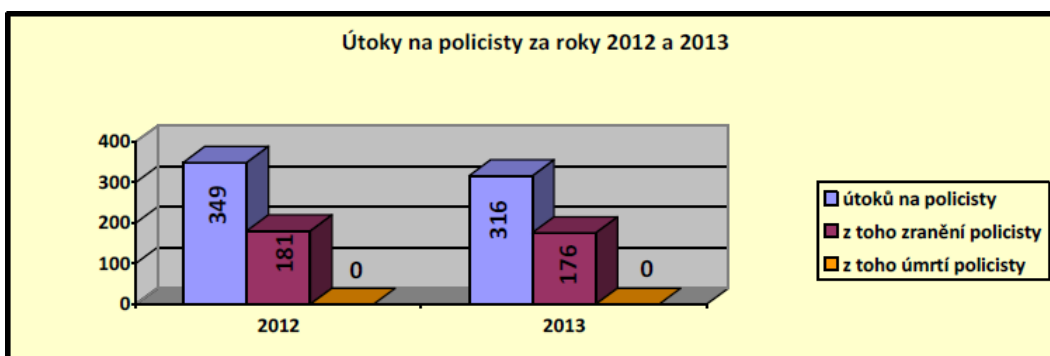
¹⁰⁷ Informace z interních zdrojů PČR

Graf č. 5¹⁰⁸

Graf č. 5 znázorňuje počet použití donucovacích prostředků a zbraně policisty na celém území České republiky v roce 2013 ve srovnání s rokem 2012.

Graf č. 6¹⁰⁹

Graf č. 6 znázorňuje počet útoků na policisty a dále počty zranění a úmrtí policisty v souvislosti s těmito útoky v roce 2013 ve srovnání s rokem 2012.

¹⁰⁸ Informace z interních zdrojů PČR

¹⁰⁹ Informace z interních zdrojů PČR